

154. A young prince. Detail of cleaned fresco representing family of Grand Prince Yaroslav.
154. Княжич. Деталь розчищеної фрески з зображенням родини вел. кн. Ярослава.

155. Men of Grand Prince Yaroslav's family.
155. Чоловіча половина родини вел. кн. Ярослава.

156. Women of Grand Prince Yaroslav's family.
156. Жіноча половина родини кн. Ярослава.

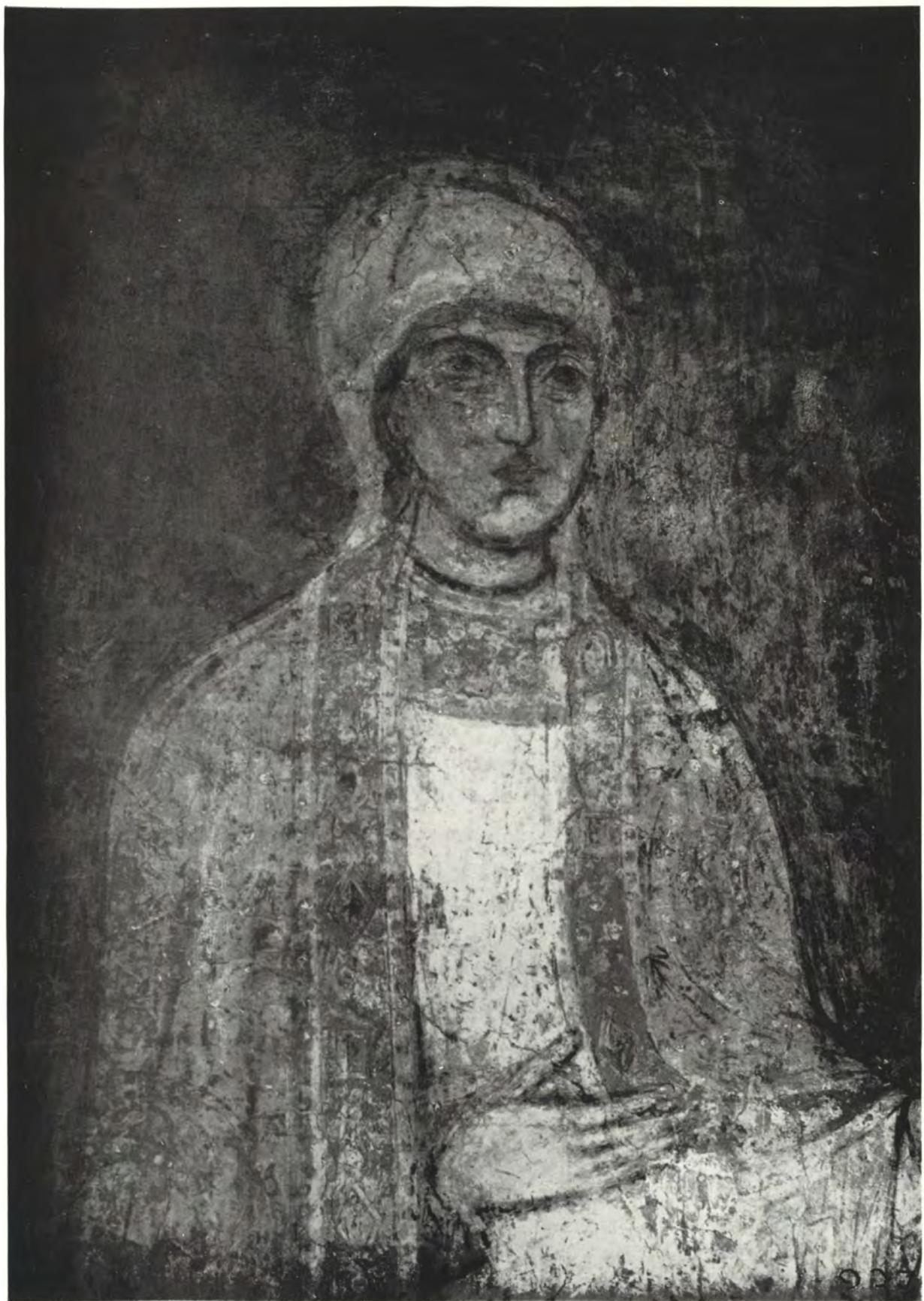
157. Princess Annna. Detail of the fresco (during cleaning).

157. Князівна Анна. Деталь фрески (в процесі розчистки).

158. Princess Anna. Detail of the fresco after cleaning.

158. Князівна Анна. Деталь розчищеної фрески.

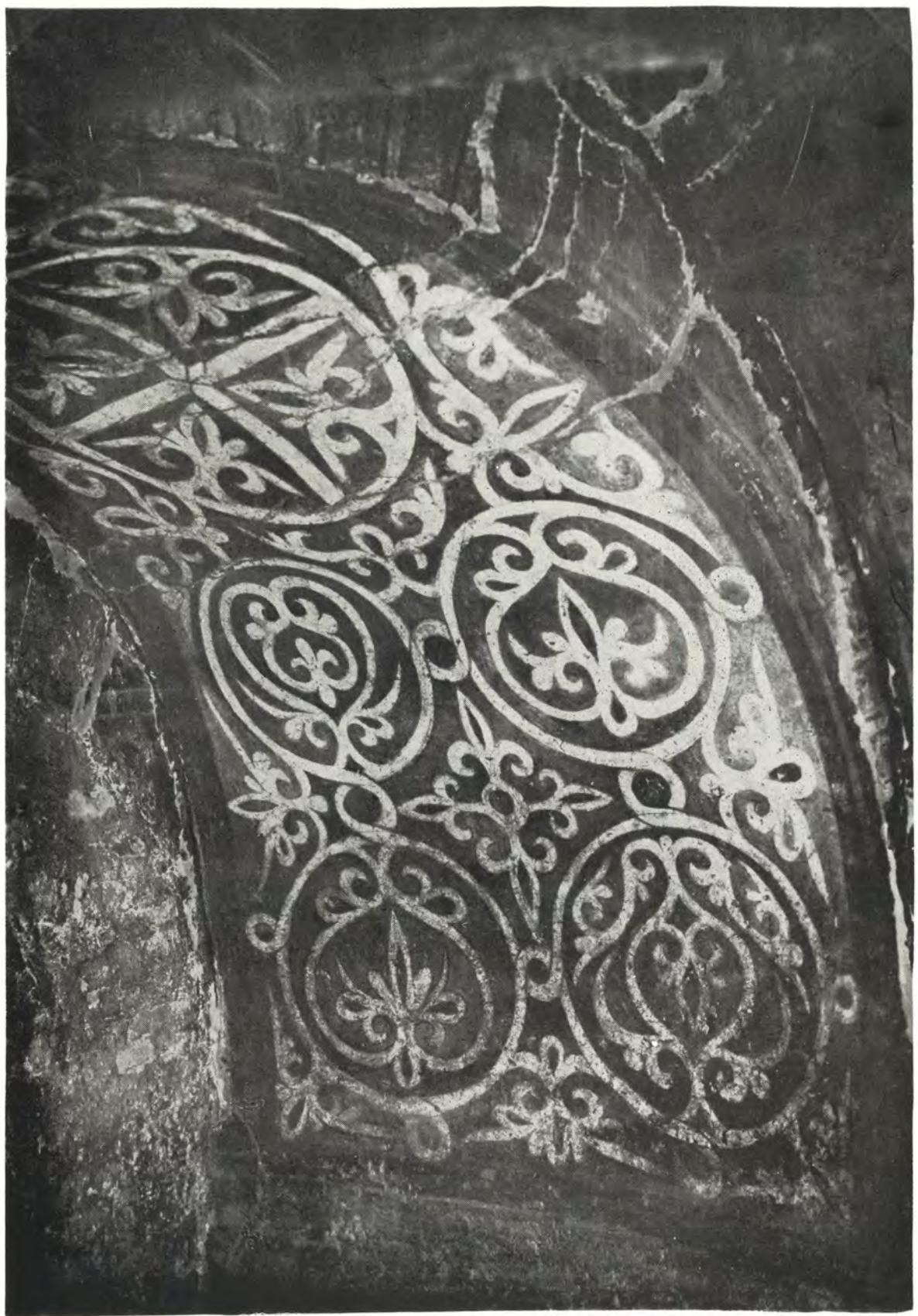
159. Princess Elisabeth. Detail of fresco representing women of Grand Prince Yaroslav's family.
159. Князівна Слісавета. Деталь фрески: Жіноча половина родини вел. князя Ярослава.

160. Princess Anastasia. Detail of fresco representing women of Grand Prince Yaroslav's family.
160. Князівна Анастасія. Деталь фрески: Жіноча половина родини вел. князя Ярослава.

161. Fresco ornament on the vault of the room below the staircase of the southwest tower. A detail.
161. Орнамент. Фреска на склепині приміщення під сходами південнозахідної вежі. Деталь.

162. Fresco ornament on the vault of the room below the staircase of the southwest tower.
162. Орнамент. Фреска на склепині приміщення під сходами південнозахідної вежі.

163. Ornament on a pier in the tower.
163. Орнамент на стовпі вежі.

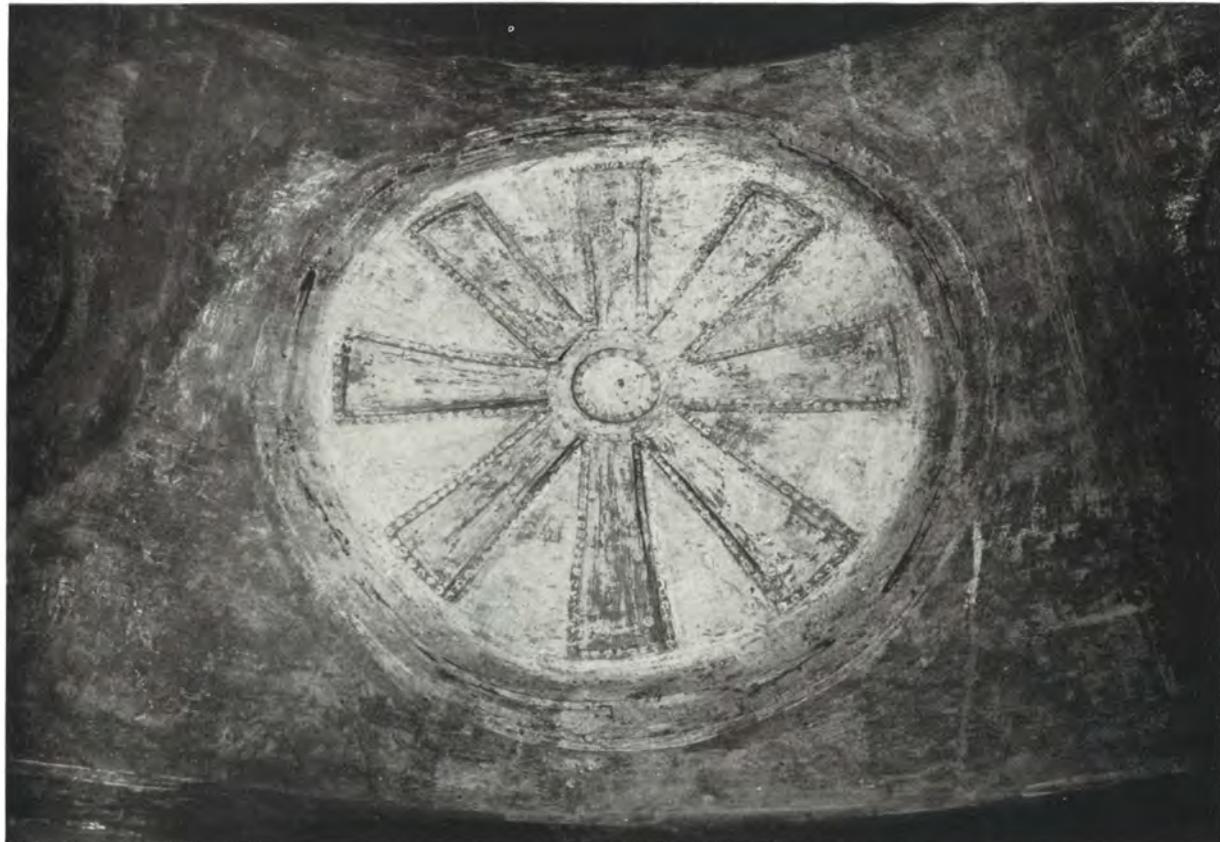
164. Fresco ornament. A detail.

164. Орнамент. Деталь фрески.

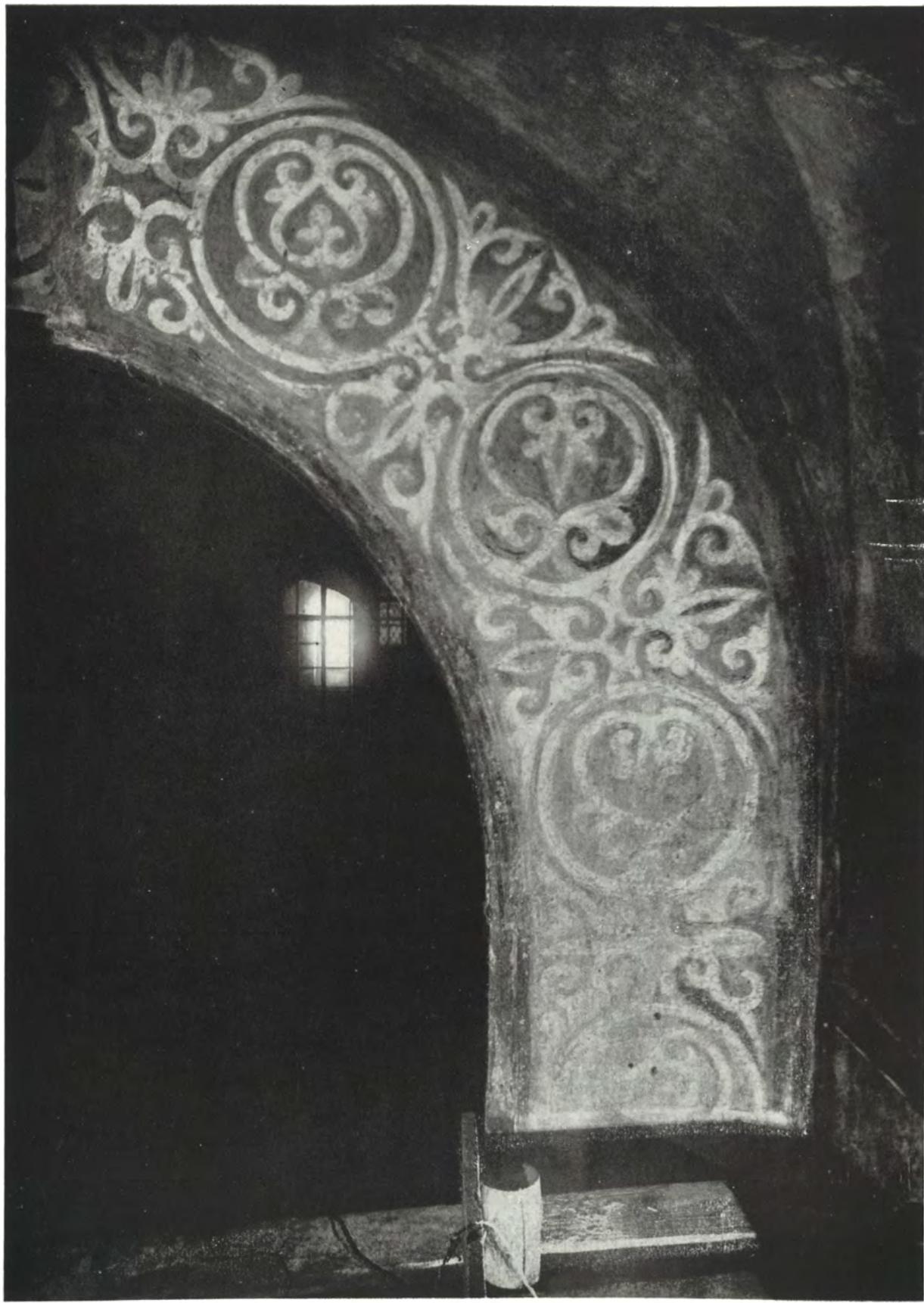
165. Fresco ornament in the Michael Sanctuary.

165. Орнамент. Фрески Михайлівського вівтаря.

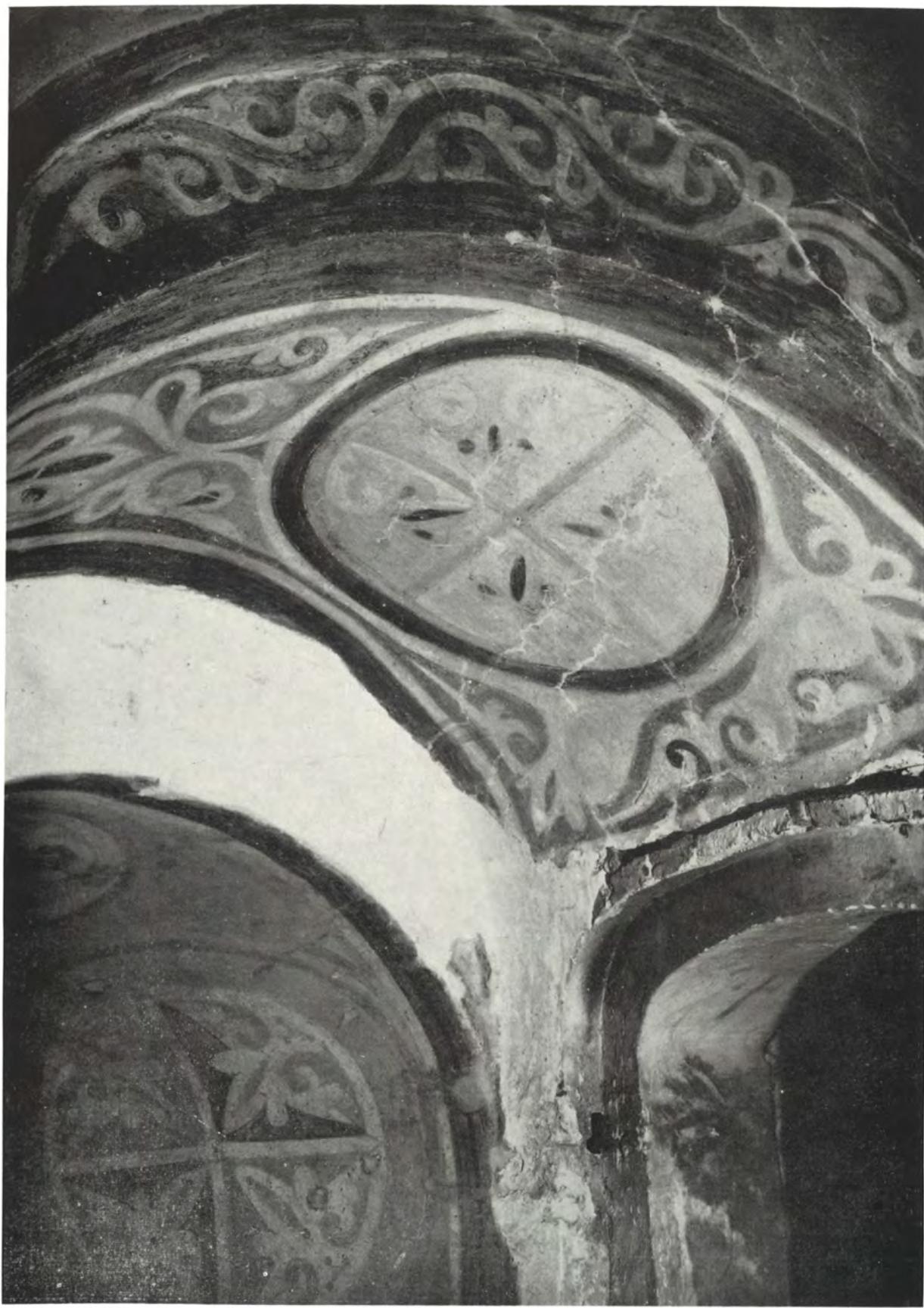
166. Flabellum (sontse). Fresco of the southwestern tower.

166. Сонце. Фреска південнозахідної вежі.

167. Fresco ornament on an arch of the tower.

167. Орнамент. Фреска на арці вежі.

168. Vault of the stairway.
168. Склепіння сходових веж.

169. Vault of the stairway.
169. Склепіння сходових веж.

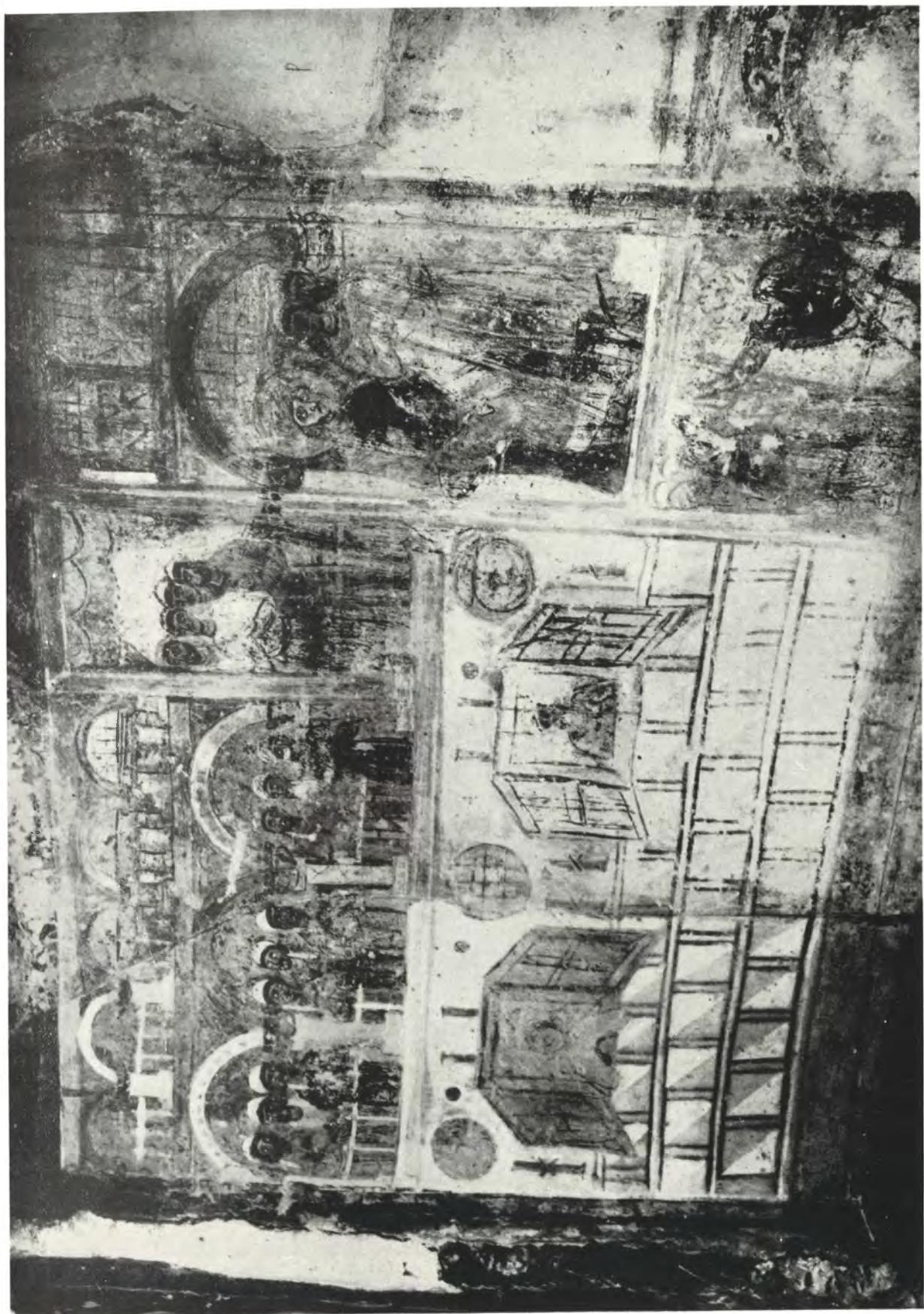
170. Bear hunt. Fresco in the southwestern tower.

170. Полювання на ведмедя. Фреска південнозахідної вежі.

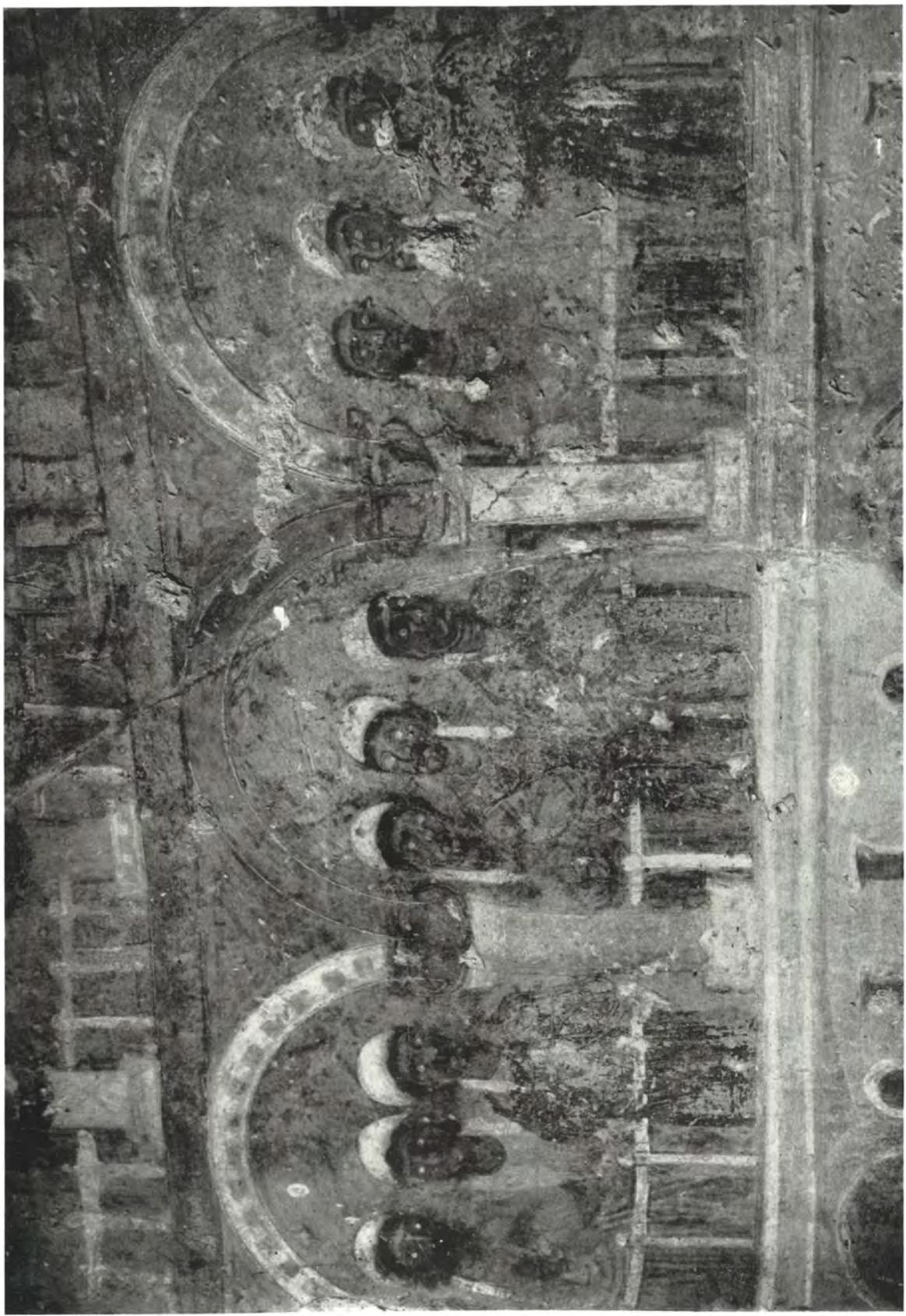

171. Squirrel hunt. Fresco in the southwestern tower.

171. Полювання на вивірку. Фреска південнозахідної вежі.

172. Hippodrome. Detail of the fresco in the southwestern tower.
172. Гіподром. Деталь фрески південнозахідної вежі.

173. Hippodrome. Detail of the fresco in the southwestern tower.
173. Гіподром. Деталь фрески південнозахідної вежі.

174. Prince and Princess and suite in loggia of Hippodrome (?). Detail of fresco.

174. Князь з княгинею і почотом у ложі гіподрому (?). Деталь фрески.

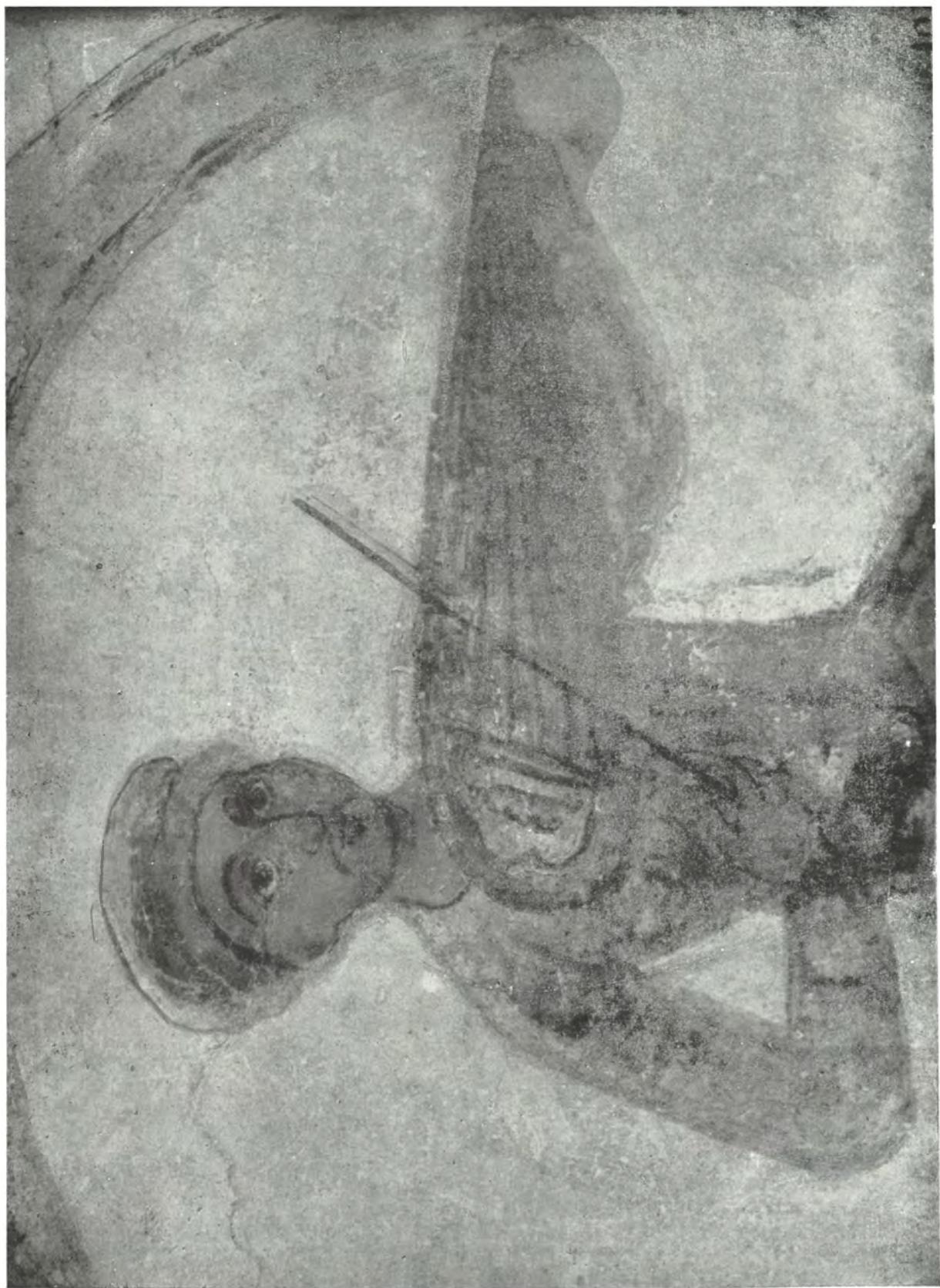
175. Young prince (or princess). Fresco in the northwestern tower.
175. Княжич (або князівна). Фреска північно-західної вежі.

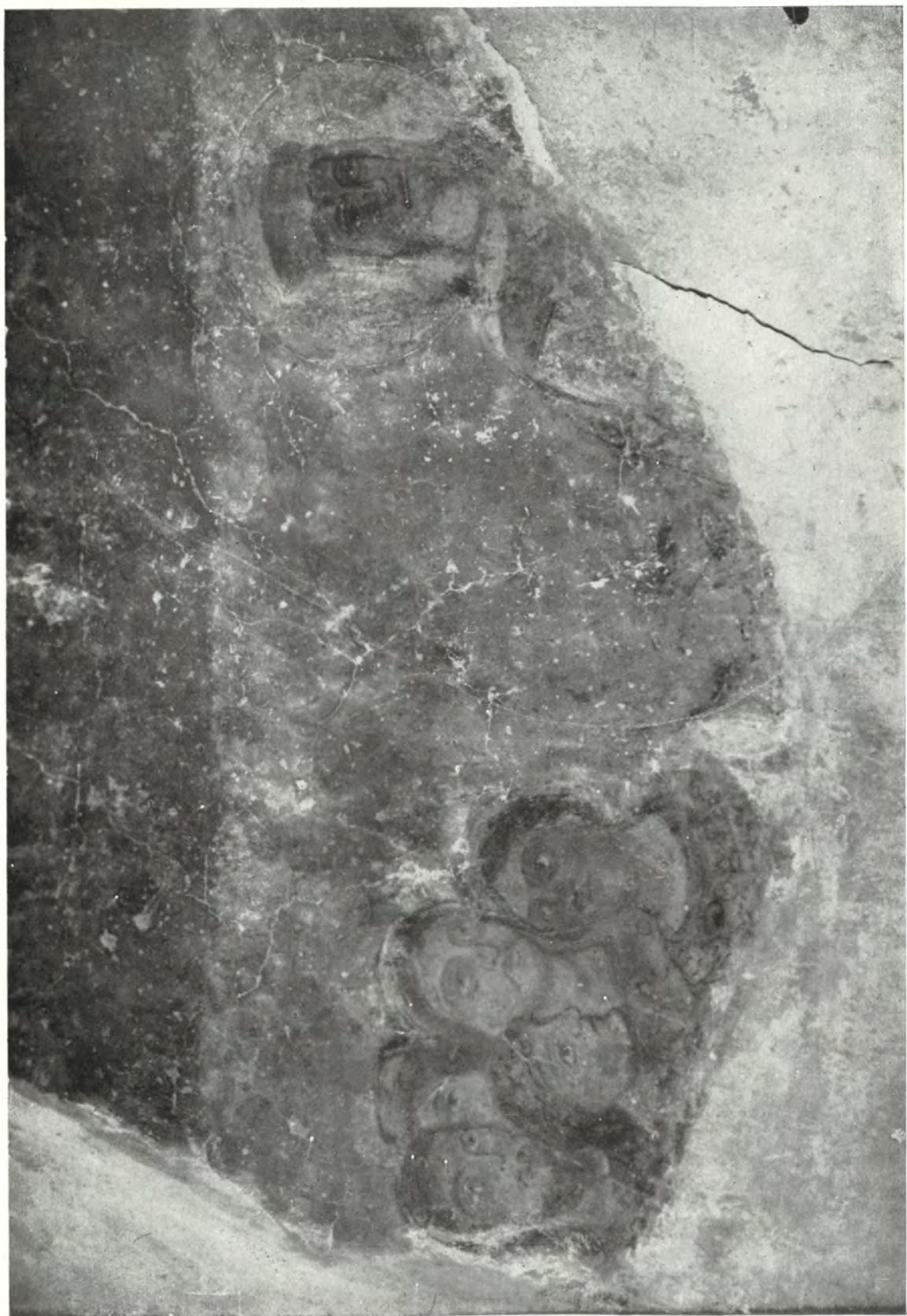
176. The Grand Prince with his entourage. Fresco in the northwestern tower.
176. Князь з дружинниками. Фреска північно-західньої вежі.

177. The Grand Princess leaving the palace. Fresco in the northwestern tower.
177. Вихід княгині з палацу. Фреска північнозахідної вежі.

178. A musician. Fresco in the northwestern tower.
178. Музик. Фреска північної західної вежі.

179. Princess and her suite. Fresco in the northwestern tower.
179. Княгиня з почотом. Фреска північно-західної вежі.

180. Princess. A detail from the fresco: Princess and her suite.

180. Княгиня. Деталь фрески: Княгиня з почотом.

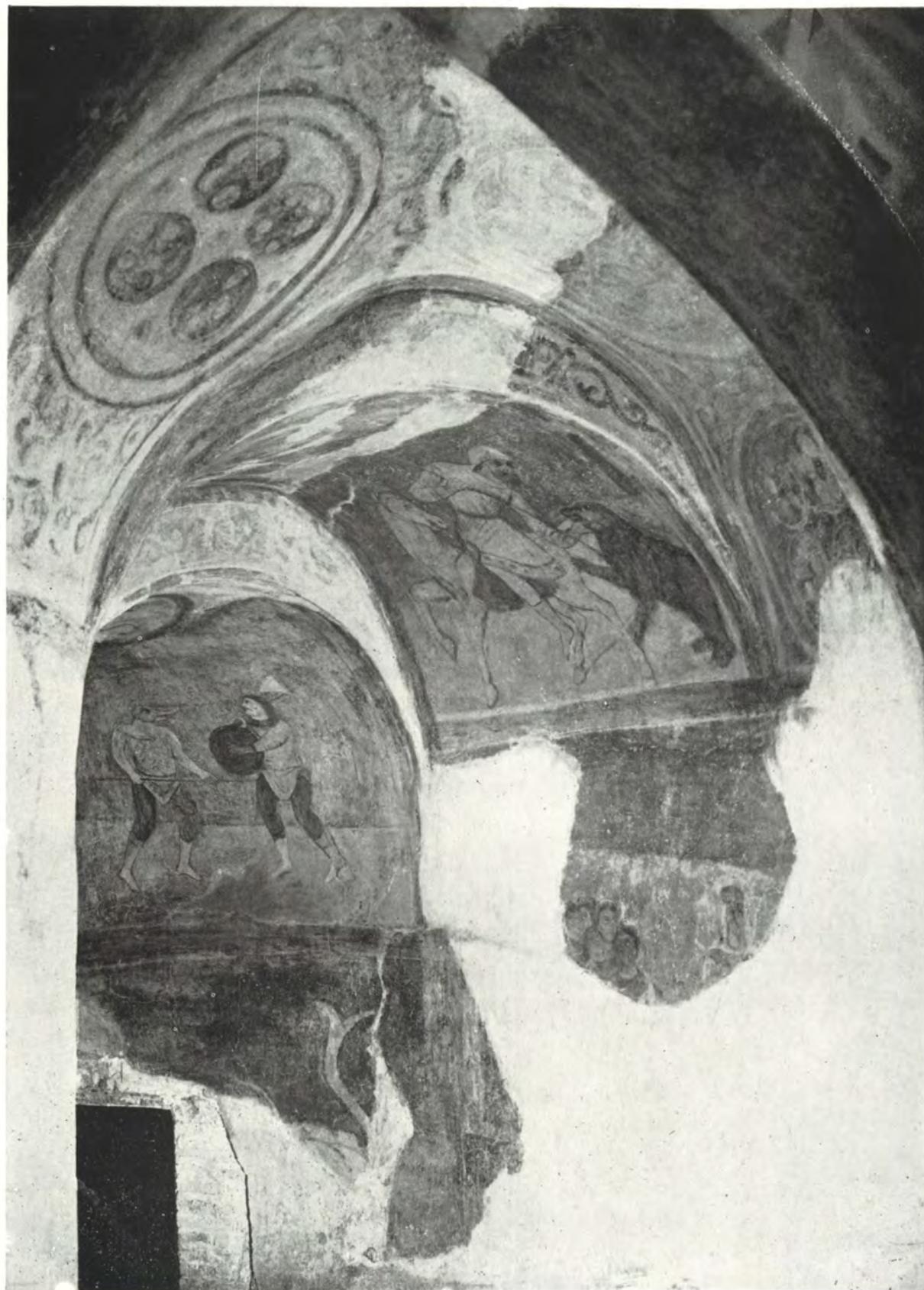

181. Princess. Detail of the fresco: Exit of Princess from palace.

181. Княгиня. Деталь фрески: Вихід княгині з палацу.

182. Wrestlers. Fresco in the southwestern tower.
182. Борці. Фреска південнозахідної вежі.

183. Frescoes of the northwestern tower.

183. Фрески північно-західної вежі.

184. Struggle with a monster. Northwestern tower.

184. Бій з потвором. Північнозахідня вежа.

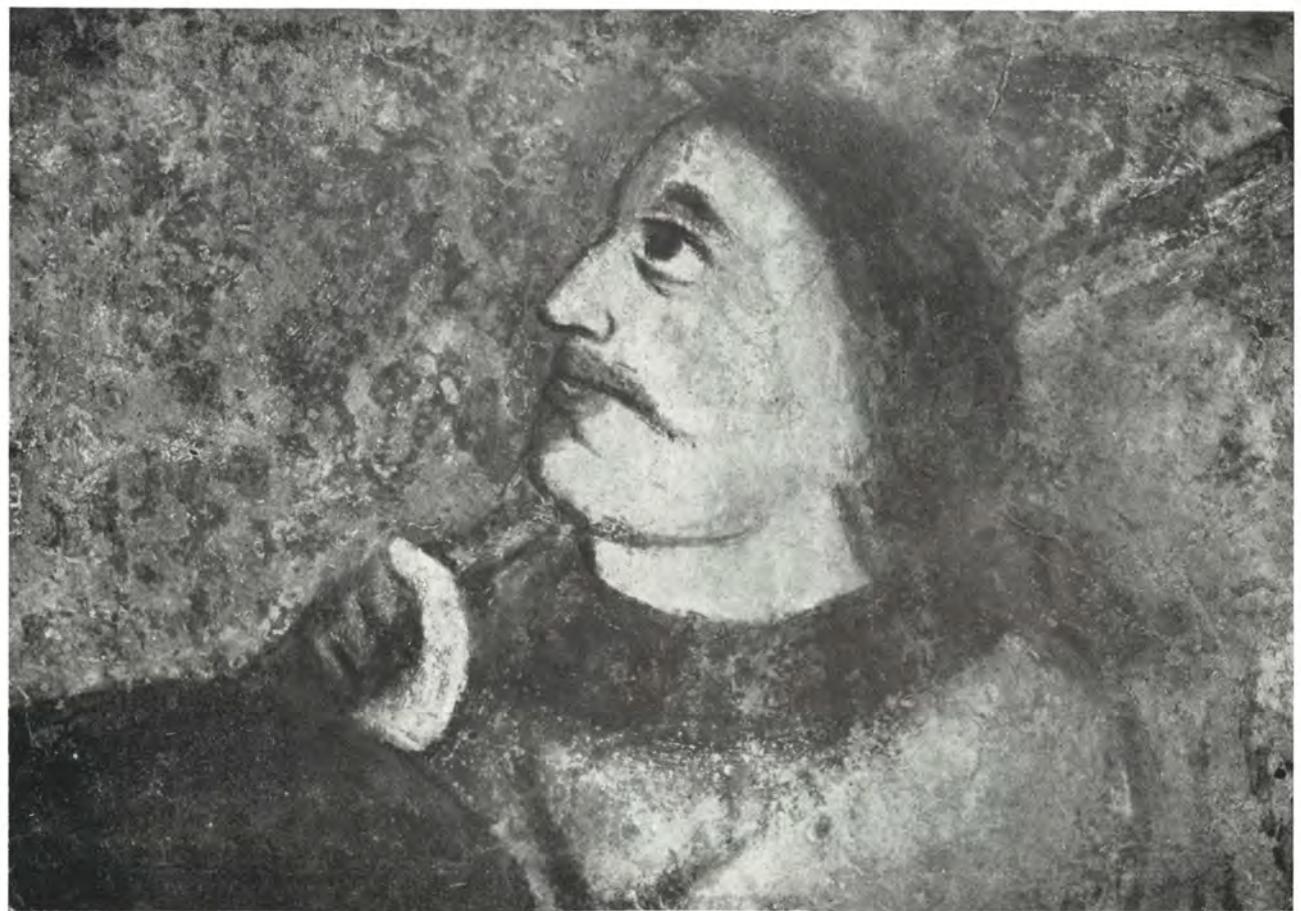
185. Skomorokhy (entertainers). Southwestern tower.

185. Скоморохи. Південнозахідня вежа.

186. Bodyguards (druzhynnyky). Detail of the fresco in the northwestern tower.

186. Дружинники. Деталь фрески північно-західньої вежі.

187. Struggle with a monster. A detail of the fresco.

187. Бій з потвором. Деталь фрески.

188. Bear hunt. Fresco in the northwestern tower.
188. Лови на ведмеди. Фреска північно-західньої вежі.

189. Wild horse hunt. Fresco in the southwestern tower.

189. Лови на дикого коня. Фреска південнозахідної вежі.

199. A fresco in the southwestern tower.

190. Фреска південнозахідної вежі.

191. A camel and driver. Fresco in the northwestern tower.
191. Погонич з верблодом. Фреска північнозахідньої вежі.

192. Archer. Fresco of the tower.

192. Стрілець. Фреска вежі.

193. Archer. Fresco of the tower.

193. Стрілець. Фреска вежі.

194. Lynx.

194. Рись.

195. A hunting dog pursuing a deer.

195. Мисливський пес женеться за ланею.

196. A pigeon. Fresco in the tower.

196. Голуб. Фреска вежи.

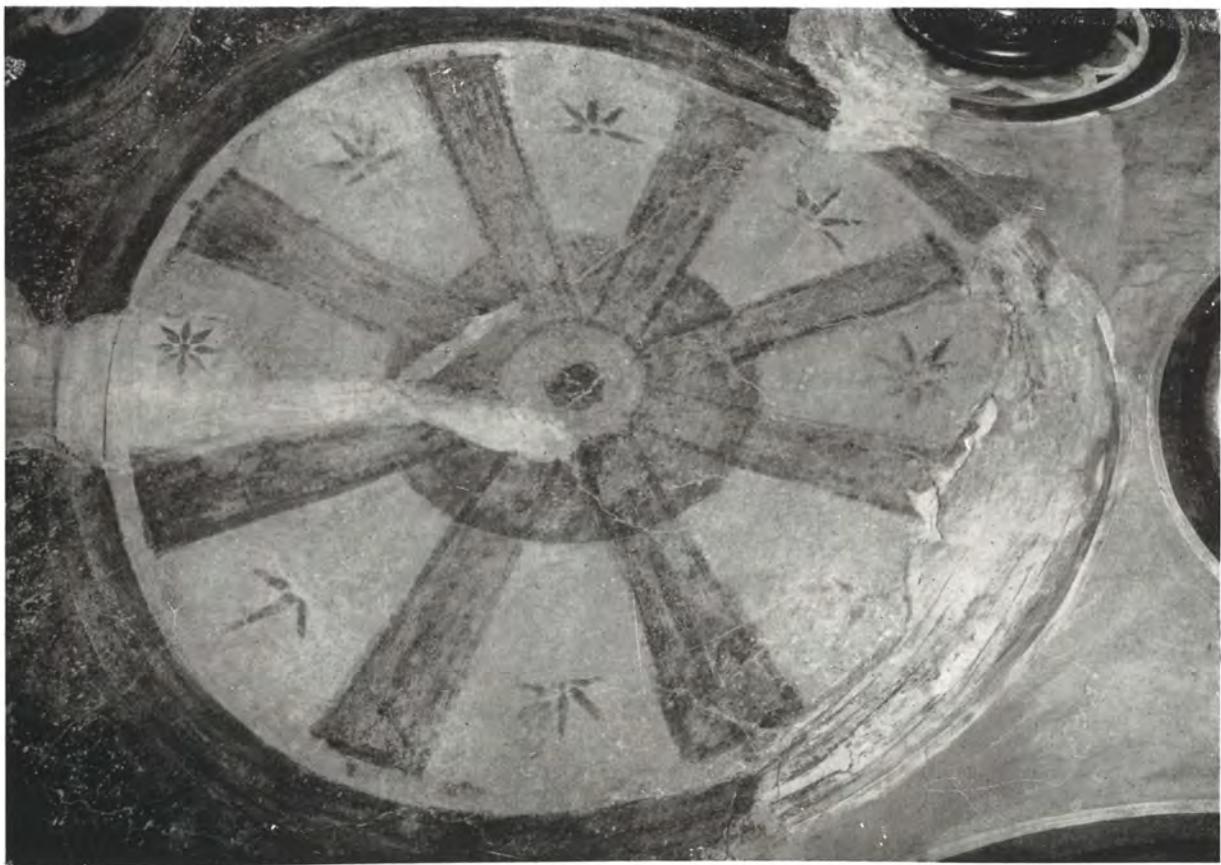
197. An eagle. Fresco in the tower.

197. Орел. Фреска вежи.

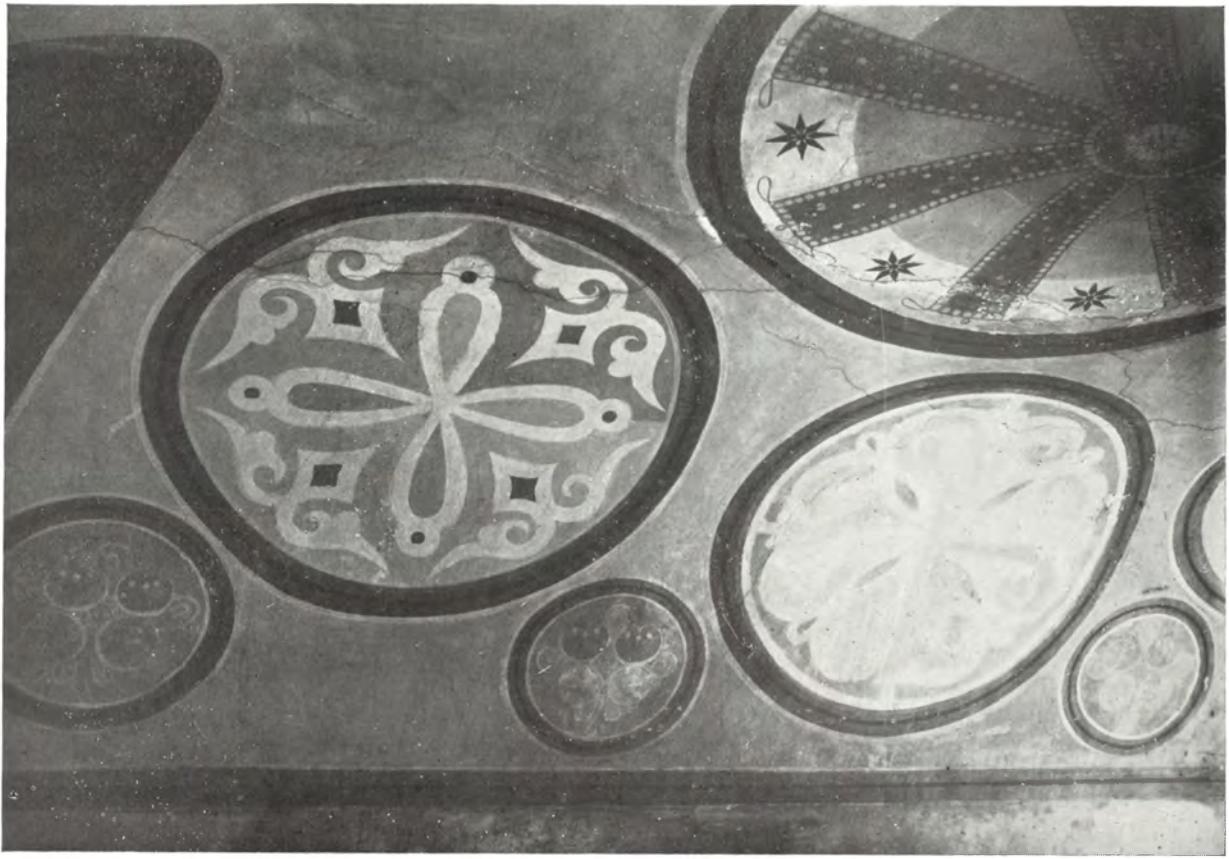
198. A griffin. Fresco in the tower.

198. Грифон. Фреска вежі.

199. Flabellum. Fresco in the tower.

199. Сонце. Фреска вежі.

200. Flabella. Frescoes on the vaults of the tower.

200. Сонця. Фрески на склепіннях веж.

LIST OF ILLUSTRATIONS, CHRONOLOGY, AND INDEX
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ, ХРОНОЛОГІЯ ТА ІНДЕКС

LIST OF ILLUSTRATIONS TO THE TEXT

	Page
1. St. Sophia. A general view from St. Sophia Square	9
2. St. Sophia. A drawing of the eighteen-forties	18
3. St. Sophia's western façade before the alterations of the 19th century. A drawing by F. Solntsev	19
4. Patriarch's seal (lead) of 11th century	25
5. General view of eastern façade of St. Sophia	27
6. Architectural ensemble from St. Sophia Square: Refectory Church (Little Sophia), Bell Tower, and Cathedral	28
7. Comparative floor plans and sections of the Tithe Church and St. Sophia Cathedral. (Restoration by author)	42
8. Comparative floor plans of the Tithe Church: 1. Archeological (by M. Karger), 2. Restored (by author)	44
9. Comparative foundation plans of Dormition Cathedral in Halych: 1. Archeological (by Ya. Pasternak), 2. Restored (by author)	45
10. East façade and plan of the first floor by D. Ivanov (19th c.)	48
11. Cross-section and plan of the 2nd floor by D. Ivanov (19th c.)	49
12. Section at A-A and first floor plan. (Measurements of Ukrainian Academy of Architecture)	50
13. Roof and cupolas plan	51
14. Second floor plan	51
15. Section through main nave at B-B	52
16. Plan and section of St. Sophia before the addition of the outside galleries. Reconstruction by N. Brunov	53
17. First floor plan by I. Morhilevs'ky	54
18. Comparative plans of the churches of Kiev, (10th to 12th centuries) drawn to the same scale	55
19. Key plan of the Cathedral with indications of positions from which Westervelt's drawings were made	58
20. Southern gallery in 1651, after A. v. Westervelt's drawings; position 1	60
21. Southern gallery in 1651, after A. v. Westervelt's drawings; position 2	60
22. Western galleries in 1651, after A. v. Westervelt's drawings, 1651; position 3	61
23. Western galleries in 1651, after A. v. Westervelt's drawings; position 4	61
24. Southwestern part of the Cathedral. Position 5 of Westervelt's drawing, 1651	64

	Page
25. St. Sophia. General view; Westervelt's drawing, 1651	64
26. Part of northern façade. Position 6 of Westervelt's drawing, 1651	65
27. The walled-in gallery of the western façade at the present time	65
28. Joint between 11th and 12th century walls	67
29. Masonry of a decorative niche of the 11th century	67
30. Niche with plaster removed — southern façade	68
31. Meander design on masonry — northern façade	68
32. Exterior wall with plaster removed — altar of SS Joachim and Anna	69
33. Exterior walls with plaster removed — main apse	70
34. Exterior walls with plaster removed — main apse	71
35. Exterior wall with plaster removed — eastern façade	72
36. Detail of marble base of column of portal	72
37. Isometric restoration (by I. Morhilevs'ky)	73
38. Front view of eastern elevation. Restoration by F. Solntsev	74
39. Front view of western elevation. Restoration by F. Solntsev	74
40. General view of Cathedral before addition of outside galleries. Restoration by O. Novyts'ky	75
41. General view of Cathedral after addition of outside galleries and southwestern tower. Restoration by O. Novyts'ky	75
42. General view of Cathedral. Restoration by A. Nekrasov	76
43. General view of Cathedral. Restoration by N. Brunov	77
44. North elevation of Cathedral. Restoration by K. Conant	78
45. West elevation of Cathedral. Restoration by K. Conant	78
46. East elevation before addition of outside galleries. Restoration by K. Conant	79
47. Aerial view after addition of outside galleries and southwestern tower. Restoration by K. Conant	79
48. North elevation before addition of outside galleries. Restoration by K. Conant	80
49. East elevation after addition of outside galleries. Restoration by K. Conant	80
50. West elevation. Model reconstructed by St. Sophia Architectural and Historical Museum	81
51. East elevation. Model reconstructed by St. Sophia Architectural and Historical Museum	81
52. Preliminary study of longitudinal section, by author	82
53. Architectural proportions in plan	82
54. Architectural proportions in sections	83
55. The metropolitan's marble throne, adorned with mosaic	86
56. Flying buttress of the western exterior gallery (uncovered by Morhilevs'ky in 1939)	87
57. Window of the altar viewed from inside	87
58. Marble capitals from the 11th century chancel barrier	88
59. Marble capitals from the 11th century chancel barrier	89
60. Bas-relief stone parapets of the upper part of the galleries	90

	Page
61. Bas-relief stone parapets of the upper part of the galleries	91
62. Fragment of the marble doorframe of the portal	92
63. The marble threshold of the western entrance	93
64. Fragment of the 11th century mosaic floor	94
65. Fragment of 11th century mosaic floor	95
66. Fragments of the 11th century mosaic floor	96
67. Interior of the main nave	97
68. Columns of the triple arch structure in the northern part of the transept (ground floor level)	99
69. Marble sarcophagus of Yaroslav the Wise. Lateral view	100
70. Marble sarcophagus of Yaroslav the Wise. Front elevation	102
71. Marble sarcophagus of Yaroslav the Wise. Side elevation	103
72. Cross section	103
73. Sarcophagus of Yaroslav the Wise. A detail of the lid	104
74. Sarcophagus of Yaroslav the Wise. General view	104
75. Sarcophagus of Yaroslav the Wise. Detail of the lid	105
76. Sarcophagus of Yaroslav the Wise. General view	105
77. An attempt at reconstruction of the head of Grand Prince Yaroslav the Wise. The work of M. Gerasimov	106
78. Reconstruction of the head of Yaroslav the Wise by M. Gerasimov	107
79. Sarcophagus of Grand Princess St. Olga (?)	108
80. Lower part of the sarcophagus of Grand Prince Volodymyr Monomakh (?)	108
81. The Pantocrator. 11th century mosaic in the main cupola	114
82. Christ as a Priest (mosaic of the 11th century)	115
83. Eucharist (mosaic). Measurement based on panoramic photograph by the Ukrainian Academy of Architecture in Kiev (designed by architect V. Levits'ka)	116
84. Eucharist. 11th century mosaic in the main altar apse. (Left section of composition)	117
85. Left section of 11th century mosaic Eucharist from destroyed St. Michael Monastery on exhibit in St. Sophia Cathedral	118
86. Right section of 11th century mosaic Eucharist from destroyed St. Michael Monastery on exhibit in St. Sophia	119
87. Eucharist. 11th century mosaic. (Middle section)	120
88. St. Mark the Evangelist. 11th century mosaic composition in the south-western pendentive	121
89. An Archangel. 11th century mosaic in the main cupola	122
90. 11th century mosaic cross in the main altar	123
91. St. Nestor. 11th century fresco in the center of the Cathedral	124
92. The martyr Troadios. 11th century fresco in the center of the Cathedral	125
93. St. Adrian. Fresco of 11th-12th centuries in the northern nave	126
94. St. Natalia. Fresco of 11th-12th centuries in the northern nave	127
95. St. Kirykus	128
96. St. Elevarios	128

	Page
97. Ornamental motif, 11th century	129
98. Unknown martyr. Fresco of 11th century	129
99. The Handing of Purple and Wool to the Virgin	130
100. The Virgin's Betrothal	131
101. Presentation of the Virgin in the Temple	132
102. Christ before Caiaphas	133
103. Meal in Emmaus	134
104. The Crucifixion	135
105. Exit of Princess from palace, fresco on northwestern tower .	136
106. Frescoes on tower walls: The so-called carollers	136
107. Frescoes on tower walls: Hunting scenes	136
108. Frescoes of the southwestern tower	137
109. Frescoes on tower walls, wrestlers, "skomorokhy," and athletes	137
110. Family of Grand Prince Yaroslav. By A. v. Westervelt (1651) from a fresco of the 11th century	138
111. Family of Grand Prince Yaroslav. By A. v. Westervelt (1651) from a fresco of the 11th century	139
112. Grand Prince Yaroslav the Wise. By V. Krychevs'ky from A. Westervelt's drawing of 1651	141
113. St. Sophia Bell Tower	142
114. St. Sophia Bell Tower. First and second floors from the court- yard	144
115. St. Sophia Bell Tower. Details of first floor. Eastern façade .	145
116. St. Sophia Bell Tower. Details of first floor. Southern façade .	145
117. St. Sophia Bell Tower. Third floor from St. Sophia courtyard	146
118. St. Sophia Bell Tower. Second floor from St. Sophia courtyard	146
119. St. Sophia Bell Tower. Third floor from St. Sophia Square .	147
120. St. Sophia Bell Tower. Second floor from St. Sophia Square .	147
121. Iconostasis of the Preobrazhens'ky altar	148
122. Iconostasis of the Voznesens'ky altar	148
123. Iconostasis of main altar, 18th century	150
124. Upper part of side iconostasis, 18th century	151
125. Upper detail of the iconostasis of Stritens'ky altar	153
126. Refectory Church of the former St. Sophia Monastery	154
127. Refectory Church of the former St. Sophia Monastery	154
128. The Metropolitan's Palace, northwestern part	155
129. The southern gate	155
130. Chapel of the Assumption. Picture of the Assumption of the Virgin Mary, 18th c. (Plastered over in 1938)	156
131. The former St. Sophia Theological School	157
132. Fronton of the Metropolitan's Palace	157
133. Metropolitan's Palace, front view	158
134. Gate of Metropolitan Raphael Zaborovs'ky	159
135. Detail of Gate of Metropolitan Raphael Zaborovs'ky	160
136. General view of the St. Sophia Cathedral	164

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ В ТЕКСТІ

	Стор.
1. Катедра св. Софії. Загальний вид з Софійської площа	9
2. Катедра св. Софії. З малюнка 1840-их рр.	18
3. Західня фасада св. Софії до її перебудови в 19 ст. Малюнок Ф. Солнцева	19
4. Олив'яна патріярша печатка 11 століття	25
5. Загальний вид східної фасади катедри св. Софії	27
6. Архітектурний ансамбль св. Софії. Зліва направо: трапезна церква (Мала Софія), дзвіниця і катедра	28
7. Порівняльні схеми плянів і розрізів Десятинної церкви і катедри св. Софії. Реконструкція автора	42
8. Порівняльні пляни Десятинної церкви: 1. археологічний (М. Каргер), 2. реконструктивний (автор)	44
9. Порівняльні пляни Успенської катедри в Галичі: 1. археологічний (Я. Пастернак), 2. реконструктивний (автор)	45
10. Східня фасада і плян I-го поверху за Д. Івановим (19 ст.)	48
11. Розріз і плян другого поверху за Д. Івановим (19 ст.)	49
12. Перекрій по А-А та плян первого поверху. За вимірами Української Академії Архітектури	50
13. Плян бань і даху	51
14. Плян другого поверху катедри	51
15. Перекрій вздовж головної нави катедри по Б-Б	52
16. Плян і перекрій катедри перед добудовою зовнішніх галерій. Реконструкція Н. Брунова	53
17. Плян первого поверху. За І. Моргілевським	54
18. Порівняльні пляни київських храмів 10-12 ст., виконані в одному масштабі	55
19. Плян катедри з зазначенням позицій, з яких були виконані малюнки Вестерфельда	58
20. Південна галерія в 1651 році, за малюнком А. Вестерфельда. Позиція 1	60
21. Південна галерія в 1651 році, за малюнком А. Вестерфельда. Позиція 2	60
22. Західні галерії в 1651 р., за мал. А. Вестерфельда. Позиція 3	61
23. Західні галерії в 1651 р., за мал. А. Вестерфельда. Позиція 4	61
24. Південнозахідня частина катедри за мал. А. Вестерфельда, 1651 р. Позиція 5	64
25. Загальний вигляд катедри св. Софії за мал. Вестерфельда, 1651	64
26. Частина північної фасади катедри за мал. Вестерфельда 1651. Позиція 6	65

	Стор.
27. Деталь замурованої галерії зах. фасади — сучасний стан	65
28. Стикання очищених мурів стін 11 та 12 століть	67
29. Мурівання декоративної ниші 11 століття, очищене від тинку	67
30. Очищена від тинку ниша південної фасади	68
31. Меандер, виложений з цегли на стіні північної фасади	68
32. Очищена від тинку апсіда вівтаря свв. Якима і Ганни	69
33. Стіни головної апсиди після очищення їх від тинку	70
34. Стіни головної апсиди після очищення їх від тинку	71
35. Східня фасада після очищення від тинку	72
36. Деталь мармурової бази колони з порталю	72
37. Аксонометрична реконструкція І. Моргілевського	73
38. Східня фасада катедри. Реконструкція Ф. Солнцева	74
39. Західня фасада катедри. Реконструкція Ф. Солнцева	74
40. Загальний вид катедри перед добудовою зовнішніх галерій. Реконструкція О. Новицького	75
41. Загальний вигляд катедри з добудованими зовнішніми галеріями й південнозахідною вежею. Реконструкція О. Новицького	75
42. Загальний вигляд катедри. Реконструкція А. Некрасова	76
43. Загальний вигляд катедри. Реконструкція Н. Брунова	77
44. Північна фасада катедри. Реконструкція К. Конанта	78
45. Західня фасада катедри. Реконструкція К. Конанта	78
46. Східня фасада перед добудовою зовнішніх галерій. Реконструкція К. Конанта	79
47. Загальний вигляд катедри після добудови галерій і південнозахідної вежі. Реконструкція К. Конанта	79
48. Північна фасада катедри. Реконструкція К. Конанта	80
49. Східня фасада катедри. Реконструкція К. Конанта	80
50. Західня фасада катедри. Реконструктивний модель Софійського Архітектурно-Історичного музею	81
51. Східня фасада катедри. Реконструктивний модель Софійського Архітектурно-Історичного музею	81
52. Реконструкція подовжнього розрізу катедри. Автор	82
53. Архітектурні пропорції в плані	82
54. Архітектурні пропорції в розрізі	83
55. Мармурний оздоблений мозаїкою митрополичий трон	86
56. Аркбутан західної зовнішньої галерії. Виявив Моргілевський в 1939 р.	87
57. Вікно вівтарної апсиди зсередини	87
58. Мармурові капітелі з передвівтарної перегороди 11 ст.	88
59. Мармурові капітелі з передвівтарної перегороди 11 ст.	89
60. Різьблені шиферні парапетні плити верхньої частини галерій	90
61. Різьблені шиферні парапетні плити верхньої частини галерій	91
62. Фрагмент мармурового одвірка порталю	92
63. Мармурний поріг західного входу	93
64. Фрагмент мозаїчної підлоги 11 ст.	94
65. Фрагмент мозаїчної підлоги 11 ст.	95

	Стор.
66. Фрагмент мозаїчної підлоги 11 ст.	96
67. Інтер'єр головної нави катедри	97
68. Колони нижнього ярусу триаркової конструкції північної частини архітектурного хреста пляну	99
69. Мармуровий саркофаг Ярослава Мудрого. Вид збоку	100
70. Мармуровий саркофаг Ярослава Мудрого. Вид з фронту	102
71. Мармуровий саркофаг Ярослава Мудрого. Вид збоку	103
72. Перекрій	103
73. Саркофаг Ярослава Мудрого. Деталь віка	104
74. Саркофаг Ярослава Мудрого. Загальний вид	104
75. Саркофаг Ярослава Мудрого. Деталь віка	105
76. Саркофаг Ярослава Мудрого. Загальний вид	105
77. Спроба реставрації голови вел. кн. Ярослава Мудрого. Робота М. Герасімова	106
78. Реконструкція голови Ярослава Мудрого роботи скульптора-антрополога М. Герасімова	107
79. Саркофаг великої княгині св. Ольги (?)	108
80. Нижня частина саркофагу вел. кн. Волод. Мономаха (?)	108
81. Пантократор. Мозаїка головної бані 11 ст.	114
82. Христос у вигляді священника. Мозаїка 11 ст.	115
83. Мозаїчна композиція Євхаристії. Виміри за фоторозгорткою Української Академії Архітектури в Києві. (Викон. архіт. В. Левицька)	116
84. Ліва частина мозаїчної композиції Євхаристії 11 ст., у головному вівтарі	117
85. Ліва частина мозаїки композиції Євхаристії 11 ст. із зруйнованого Михайлівського монастиря. Знаходиться в св. Софії	118
86. Права частина мозаїки Євхаристії 11 ст. із зруйнованого Михайлівського монастиря. Знаходиться в св. Софії	119
87. Центральна частина Євхаристії. Мозаїка 11 ст.	120
88. Св. Марк-Євангелист. Мозаїчна композиція 11 ст. на півд.-зах. межилучникові	121
89. Архангел. Мозаїка 11 ст. в головній бані	122
90. Мозаїчна композиція хреста в головному вівтарі	123
91. Св. Нестор. Фреска 11 століття в центральній частині катедри	124
92. Мученик Троадіос. Фреска 11 століття в центральній частині катедри	125
93. Св. Адріян. Фреска 11-12 ст. в північній (Стрітенській) наві	126
94. Св. Наталія. Фреска 11-12 ст. в північній (Стрітенській) наві	127
95. Св. Кірик	128
96. Св. Елеваріян	128
97. Орнамент 11 ст.	129
98. Невідомий мученик. Фреска 11 ст.	129
99. Вручення пурпуру і вовни св. Діви Марії	130
100. Заручини св. Діви Марії	131
101. Введення в храм св. Діви Марії	132
102. Христос перед Каляфою	133

	Стор.
103. Вечеря в Еммаусі	134
104. Розп'яття	135
105. Вихід княгині з палацу. Фреска північно-західньої вежі	136
106. Фрески на стінах вежі. Колядники (?)	136
107. Фрески на стінах веж: сцени полювання	136
108. Фрески південнозахідньої вежі	137
109. Фрески на стінах веж: борці, скоморохи, змагуни	137
110. Родина вел. кн. Ярослава. Малюнок А. Вестерфельда 1651 р. З фрески 11 ст.	138
111. Родина вел. кн. Ярослава. Малюнок А. Вестерфельда 1651 р. З фрески 11 ст.	139
112. Вел. князь Ярослав Мудрий. Рис. В. Г. Кричевського. За мал. А. Вестерфельда 1651	141
113. Софійська дзвіниця	142
114. Софійська дзвіниця. 1-ий і 2-ий поверх з двору	144
115. Софійська дзвіниця. Перший поверх. Східня фасада	145
116. Софійська дзвіниця. Перший поверх. Південна фасада	145
117. Софійська дзвіниця. 3-ій поверх, вид з двору	146
118. Софійська дзвіниця. 2-ий поверх, вид з двору	146
119. Софійська дзвіниця. 3-ій поверх, з площі	147
120. Софійська дзвіниця. 2-ий поверх, з площі	147
121. Іконостас Преображенського вівтаря	148
122. Іконостас Вознесенського вівтаря	148
123. Іконостас головного вівтаря 18 століття	150
124. Верхня частина бічного іконостасу 18 століття	151
125. Деталь верхньої частини іконостасу Стрітенського вівтаря .	153
126. Трапезна Церква колишнього Софійського монастиря . .	154
127. Трапезна Церква колишнього Софійського монастиря . .	154
128. Митрополича палата (півн.-зах. частина)	155
129. Південна брама	155
130. Успенський приділ. Образ Успіння св. Богородиці 18 ст. (Затинкований в 1938 р.)	156
131. Будинок колишньої Софійської бурси	157
132. Фронтон Митрополичної палати	157
133. Митрополича палата. Вид з фронту	158
134. Брама митрополита Рафаїла Заборовського	159
135. Деталь брами митрополита Рафаїла Заборовського	160
136. Загальний вигляд катедри св. Софії	164

CATALOGUE OF SUPPLEMENTARY ILLUSTRATIONS

1. St. Sophia in Kiev. Part of the eastern façade.
2. The Cathedral viewed from the southeast.
3. The western façade of the Cathedral.
4. The eastern façade. Altar apses after partial removal of plaster.
5. The Cathedral viewed from the northeast.
6. The sanctuaries of the Cathedral.
7. The Cathedral as viewed from the Bell Tower.
8. Southern façade of the Cathedral.
9. Altar apses before the removal of plaster.
10. Part of the western façade.
11. Part of the western façade.
12. Part of the western façade.
13. Southeastern corner of the Cathedral.
14. Northwestern part of the façade.
15. Southwestern part of the façade.
16. Main nave vault and the cluster of smaller southern cupolas.
17. A cluster of western cupolas.
18. Part of the cluster of eastern cupolas.
19. Part of the cluster of southwestern cupolas.
20. Part of the cluster of northwestern cupolas.
21. Part of the cluster of southwestern cupolas.
22. Cupolas and vaults.
23. Cupolas and vaults.
24. Western enclosed gallery (south-north).
25. Western enclosed gallery (north-south).
26. Interior of the Cathedral. Choirs.
27. Interior of the Cathedral. Choirs.
28. Interior of the Cathedral. Main transept.
29. Interior. Main nave.
30. Central square of the Cathedral. Main transept.
31. Main nave. Central square of the Cathedral.
32. The Pantocrator. 11th century mosaic in the main cupola.
33. The Pantocrator: a detail. 11th century mosaic in the main cupola.
34. The Apostle Paul. Mosaic on drum of main cupola.
35. The Apostle Paul. A detail.
36. Detail. Forty Martyrs of Sebasteia. Mosaic of main nave arches.
37. Detail. Forty Martyrs of Sebasteia. Mosaic of main nave arches.
38. An Archangel. 11th century mosaic in the main cupola (lower part restored in oils).
39. An Archangel. 11th century mosaic in the main nave (lower part restored in paint).

40. Annunciation. Archangel Gabriel. 11th century mosaic.
41. Annunciation. Virgin Mary. 11th century mosaic.
42. The Orante. 11th century mosaic in the conch of the main apse.
43. The Orante. A detail.
44. The Orante. A detail.
45. Head of the Archangel. Mosaic in the dome.
46. Deesis. Mosaic on the triumphal arch of the main sanctuary.
47. Mosaic ornamentation in the main altar apse.
48. Mother of God. A detail from the Deesis.
49. John the Baptist. A detail from the Deesis.
50. Mother of God. A detail from the Deesis.
51. The Saviour. A detail from the Deesis.
52. The Eucharist. 11th century mosaic. Left side of the composition.
53. The Eucharist. Right side of the composition.
54. The Eucharist. Left side of the composition.
55. The Eucharist. Detail, central part of the composition.
56. An Apostle (St. Bartholomew?). Detail, left part of the Eucharist composition.
57. An Apostle (St. Lucas?). Detail, left part of the Eucharist composition.
58. Apostles (SS. Matthew and Mark?). Detail, right part of the Eucharist composition.
59. Head of an Apostle (St. John?). A detail from the Eucharist composition.
60. Mosaics of the main sanctuary. A part of the right side of the Eucharist composition.
61. Mosaics of the main sanctuary. Fathers of the Church. Right side of the composition.
62. Mosaics of the main sanctuary. A detail of an angel from the Eucharist.
63. Mosaics of the main sanctuary. A detail of an angel from the Eucharist.
64. The Eucharist. A detail of an apostle's figure (St. Thomas?).
65. The Eucharist. A detail of an apostle's figure (St. Matthew?).
66. The Eucharist. A detail of an apostle's figure (St. Bartholomew?).
67. The Eucharist. A detail of apostle's figure (St. Andrew?).
68. St. Epiphanius. A detail.
69. Pope St. Clement. A detail.
70. St. Gregory the Theologian. A detail.
71. St. Nicholas the Thaumaturge. A detail.
72. Archdeacon Stephen. A detail.
73. Archdeacon Laurentius. A detail.
74. St. Gregory of Nyssa. A detail.
75. St. John Chrysostom. A detail.
76. St. Basil. A detail.
77. St. Gregory the Thaumaturge. A detail.
78. Archdeacon Stephen. A detail.
79. St. Epiphanius. A detail.

80. St. Aaron. Mosaic of the triumphal arch.
81. Mosaic ornament of the main altar apse.
82. St. Pollaktia. A detail of the 11th century fresco in the main nave.
83. St. Photinia. A detail of the 11th century fresco in the main nave.
84. Fresco of the main nave. St. Photinia.
85. Fresco of the main nave. St. John.
86. St. Nicholas. A detail of the fresco.
87. The Apostle Paul. A detail of the fresco.
88. The Apostle Paul.
89. St. Nicholas.
90. St. Hippolytus. Partly cleaned fresco.
91. St. Gorgonyx. Partly cleaned fresco.
92. A martyr.
93. A martyr. A detail of the fresco.
94. St. Zachary.
95. St. Iobaas.
96. St. Iobaas. A detail of the fresco.
97. An unidentified saint. A detail of the fresco.
98. St. Marinos.
99. A martyr.
100. A martyr. A detail of the fresco.
101. St. Lucilianus (?).
102. St. Panteleymon.
103. An unidentified saint. A detail of the fresco.
104. An unidentified saint. A detail of the fresco.
105. An unidentified saint. A detail of the fresco.
106. Holy Hope (St. Nadiya). A detail.
107. An unidentified female saint. A detail.
108. An unidentified saint (Archdeacon Stephen?).
109. Archdeacon Laurentius (?).
110. Archdeacon Stephen (?). A detail of the fresco.
111. St. Sophia. A detail of the fresco.
112. A fresco of the southern tower.
113. Saints Joachim and Anna.
114. The Annunciation.
115. The meeting of the Virgin Mary with St. Elizabeth.
116. A detail of the fresco in the Saints Joachim and Anna Sanctuary.
117. A detail of the fresco: Meeting of the Virgin Mary with St. Elizabeth.
118. A detail of the fresco: Meeting of the Virgin Mary with St. Elizabeth.
119. A detail of the fresco: The Virgin's Birth.
120. St. Anna praying for the cessation of her barrenness.
121. The Virgin's Betrothal. A detail.
122. The Virgin's Birth.
123. The Virgin's Birth. A detail of the fresco.
124. The Virgin's Birth. A detail of the fresco.
125. The Virgin's Birth. A detail of the fresco.
126. The Virgin. A detail from the fresco: The Virgin's Betrothal.
127. The Annunciation at the Well.

128. The Virgin's Betrothal.
129. The Virgin. A detail from the fresco: The Virgin's Betrothal.
130. The Virgin. A detail of the fresco: The Annunciation at the Well.
131. The Virgin's Birth. A detail of the fresco.
132. The Righteous led away from Hell. A detail of the fresco.
133. Head of Christ. A detail of the fresco: Righteous led away from Hell.
134. The Righteous led away from Hell. Fresco in the main nave.
135. Archangel Michael. Fresco in the conch of the Michael Sanctuary.
136. Fall of Satan into Hell. The Michael Sanctuary.
137. Struggle of the Archangel Michael with Jacob.
138. Archangel Michael. Fresco in the Michael Sanctuary.
139. The conch of the St. George Sanctuary.
140. The conch of the baptistry.
141. Fathers of the Church. Fresco in the Michael Sanctuary.
142. Fathers of the Church. Fresco in the Michael Sanctuary.
143. A Church Father. A detail of the Michael Sanctuary fresco.
144. A Church Father. A detail of the Michael Sanctuary fresco.
145. A Church Father. Detail of the Michael Sanctuary fresco.
146. A Church Father. Detail of the Michael Sanctuary fresco.
147. Lady-in-waiting. Detail of the fresco (northwest tower).
148. Guardsman of the Grand Prince (northwest tower).
149. A young prince. Detail of cleaned fresco representing the family of Prince Yaroslav.
150. Archangel Gabriel. Detail of the fresco: Annunciation at the Well.
151. A cross over the grave. 11th century fresco.
152. A cross over the grave. 11th century fresco.
153. Women of Prince Yaroslav's family. 11th century fresco painted over in oils in 19th century.
154. A young prince. Detail of cleaned fresco representing family of Grand Prince Yaroslav.
155. Men of Grand Prince Yaroslav's family.
156. Women of Grand Prince Yaroslav's family.
157. Princess Anna. Detail of the fresco (during cleaning).
158. Princess Anna. Detail of the fresco after cleaning.
159. Princess Elizabeth. Detail of fresco representing women of Grand Prince Yaroslav's family.
160. Princess Anastasia. Detail of fresco representing women of Grand Prince Yaroslav's family.
161. Fresco ornament on the vault of the room below the staircase of the southwest tower. A detail.
162. Fresco ornament on the vault of the room below the staircase of the southwest tower.
163. Ornament on a pier in the tower.
164. Fresco ornament. A detail.
165. Fresco ornament in the Michael Sanctuary.
166. Flabellum (sontse). Fresco of the southwestern tower.
167. Fresco ornament on an arch of the tower.
168. Vault of the stairway.

169. Vault of the stairway.
 170. Bear hunt. Fresco in the southwestern tower.
 171. Squirrel hunt. Fresco in the southwestern tower.
 172. Hippodrome. Detail of the fresco in the southwestern tower.
 173. Hippodrome. Detail of the fresco in the southwestern tower.
 174. Prince and Princess and suite in loggia of Hippodrome (?). Detail of fresco.
 175. Young prince (or princess). Fresco in the northwestern tower.
 176. The Grand Prince with his entourage. Fresco in the northwestern tower.
 177. The Grand Princess leaving the palace. Fresco in the northwestern tower.
 178. A musician. Fresco in the northwestern tower.
 179. Princess and her suite. Fresco in the northwestern tower.
 180. Princess. A detail from the fresco: Princess and her suite.
 181. Princess. Detail of the fresco: Exit of Princess from palace.
 182. Wrestlers. Fresco in the southwestern tower.
 183. Frescoes of the northwestern tower.
 184. Struggle with a monster. Northwestern tower.
 185. Skomorokhy (entertainers). Southwestern tower.
 186. Bodyguards (druzhynnyky). Detail of the fresco in the northwestern tower.
 187. Struggle with a monster. A detail of the fresco.
 188. Bear hunt. Fresco in the northwestern tower.
 189. Wild horse hunt. Fresco in the southwestern tower.
 190. A fresco in the southwestern tower.
 191. A camel and driver. Fresco in the northwestern tower.
 192. Archer. Fresco of the tower.
 193. Archer. Fresco of the tower.
 194. Lynx.
 195. A hunting dog pursuing a deer.
 196. A pigeon. Fresco in the tower.
 197. An eagle. Fresco in the tower.
 198. Archer. Fresco of the tower.
 199. Flabellum. Fresco in the tower.
 200. Flabella. Frescoes on the vaults of the tower.
-

КАТАЛОГ ІЛЮСТРАЦІЙ

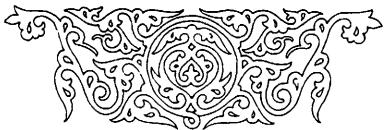
1. Катедра св. Софії в Києві. Частина східної фасади.
2. Південносхідній вид катедри.
3. Західня фасада катедри.
4. Східня фасада. Вівтарні апсиди після очистки від тинку.
5. Вид катедри з північносхідної сторони.
6. Вівтарна частина катедри.
7. Вид катедри з дзвіниці.
8. Південна фасада катедри.
9. Вівтарні апсиди до очистки їх від тинку.
10. Частина західної фасади.
11. Частина західної фасади.
12. Частина західної фасади.
13. Південносхідній ріг катедри.
14. Північозахідня частина фасади.
15. Південозахідня частина фасади.
16. Склепіння головної нави та південна група малих бань.
17. Західня група бань.
18. Частина східної групи бань.
19. Південозахідня група бань.
20. Північозахідня група бань.
21. Південозахідня група бань.
22. Бані та склепіння.
23. Бані та склепіння.
24. Західня внутрішня галерія (напрямок: південь-північ).
25. Західня внутрішня галерія (напрямок: північ-південь).
26. Інтер'єр катедри. Хори.
27. Інтер'єр катедри. Хори.
28. Інтер'єр катедри. Головний трансепт.
29. Інтер'єр головної нави.
30. Середохрестя храму. Головний трансепт.
31. Головна нава. Середохрестя храму.
32. Мозаїка 11 ст. в головній бані. Пантократор.
33. Мозаїка 11 ст. головної бані. Пантократор (деталь).
34. Апостол Павло. Мозаїка підбанника головної бані.
35. Апостол Павло. Деталь.
36. Деталі мозаїк з серії зображень Севастійських мучеників.
37. Деталь мозаїк з серії зображень Севастійських мучеників.
38. Архангел. Мозаїка 11 ст. в головній бані (домальована знизу олійними фарбами).
39. Архангел. Мозаїка 11 ст. в головній наві (домальована знизу олійними фарбами),

40. Благовіщення. Архангел Гавриїл. Мозаїка 11 ст.
41. Благовіщення. Св. Діва Марія. Мозаїка 11 ст.
42. Оранта. Мозаїка 11 ст. в консі головної апсиди.
43. Оранта. Деталь.
44. Оранта. Деталь.
45. Голова Архангела. Мозаїка головної бані.
46. Деісус. Мозаїка тріумфальної арки головного вівтаря.
47. Мозаїки головної вівтарної апсиди. Орнамент.
48. Богомати. Деталь з композиції Деісуся.
49. Іоанн Христитель. Деталь композиції Деісуся.
50. Богородиця. Деталь з композиції Деісуся.
51. Спаситель. Деталь з композиції Деісуся.
52. Євхаристія. Мозаїка 11 ст. Ліва частина композиції.
53. Євхаристія. Права частина композиції.
54. Євхаристія. Деталь лівої частини композиції.
55. Євхаристія. Деталь центральної частини.
56. Апостол (св. Варфоломей?). Деталь лівої частини композиції Євхаристії.
57. Апостол (св. Лука?). Деталь лівої частини мозаїчної композиції Євхаристії.
58. Апостоли (свв. Матвій та Марко?). Деталь правої частини мозаїчної композиції Євхаристії.
59. Голова апостола (св. Іоанн?). Деталь з Євхаристії.
60. Мозаїки головного вівтаря. Частина правої половини композиції Євхаристії.
61. Мозаїки головного вівтаря. Святителі-фундатори церкви Христової. Права половина композиції.
62. Мозаїки головного вівтаря. Деталь ангела з Євхаристії.
63. Мозаїки головного вівтаря. Деталь ангела з Євхаристії.
64. Євхаристія. Деталь постаті апостола (св. Тома?).
65. Євхаристія. Деталь постаті апостола (св. Матвій?).
66. Євхаристія. Деталь постаті апостола (св. Варфоломей?).
67. Євхаристія. Деталь постаті (св. Андрій?).
68. Св. Єпіфаній. Деталь.
69. Св. Клімент, папа римський. Деталь.
70. Св. Григорій Богослов. Деталь.
71. Св. Микола Чудотворець. Деталь.
72. Архидиякон Стефан. Деталь.
73. Архидиякон Лаврентій. Деталь.
74. Св. Григорій Ніський. Деталь.
75. Св. Іоанн Златоуст. Деталь.
76. Св. Василій. Деталь.
77. Св. Григорій Чудотворець. Деталь.
78. Архидиякон Стефан. Деталь.
79. Св. Єпіфаній. Деталь.
80. Св. Аарон. Мозаїка тріумфальної арки.
81. Мозаїки головної вівтарної апсиди. Орнамент.
82. Св. Поллактія. Деталь фрески 11 ст. в головній наві.

83. Св. Фотінія. Деталь фрески 11 ст. в головній наві.
84. Фреска головної нави. Св. Фотінія.
85. Фреска головної нави. Св. Іоанн.
86. Св. Микола. Деталь фрески.
87. Апостол Павло. Деталь фрески.
88. Апостол Павло.
89. Св. Микола.
90. Св. Іпполіт. Напіврозчищена фреска.
91. Св. Гортонікс. Напіврозчищена фреска.
92. Мученик.
93. Мученик. Деталь фрески.
94. Св. Захарій.
95. Св. Іоваас.
96. Св. Іоваас. Деталь фрески.
97. Невідомий святий. Деталь фрески.
98. Св. Марінос.
99. Мученик.
100. Мученик. Деталь фрески.
101. Св. Лукіліан (?).
102. Св. Пантелеїмон.
103. Невідомий святий. Деталь фрески.
104. Невідомий святий. Деталь фрески.
105. Невідомий святий. Деталь фрески.
106. Св. Надія. Деталь.
107. Невідома свята. Деталь.
108. Невідомий святий (архидиякон Стефан?).
109. Архидиякон Лаврентій (?).
110. Архидиякон Стефан (?). Деталь фрески.
111. Св. Софія. Деталь фрески.
112. Фреска південної вежі.
113. Свв. Яким і Анна.
114. Благовіщення.
115. Зустріч св. Діви Марії з св. Єлісаветою.
116. Деталь фрески з вівтаря свв. Якима і Ганни.
117. Деталь з фрески: Зустріч св. Діви Марії з св. Єлісаветою.
118. Деталь з фрески: Зустріч св. Діви Марії з св. Єлісаветою.
119. Деталь з фрески: Народження Богородиці.
120. Моління св. Ганни про позбавлення її неплідності.
121. Заручини св. Діви. Деталь.
122. Народження св. Діви Марії.
123. Народження св. Діви Марії. Деталь фрески.
124. Народження св. Діви Марії. Деталь фрески.
125. Народження св. Діви Марії. Деталь фрески.
126. Св. Діва Марія. Деталь з фрески: Заручини св. Діви.
127. Благовіщення коло криниці.
128. Заручини св. Діви Марії.
129. Св. Діва Марія. Деталь з фрески: Заручини св. Діви.
130. Св. Діва Марія. Деталь фрески: Благовіщення коло криниці.

131. Народження Богородиці. Деталь фрески.
132. Виведення праведників з пекла. Деталь фрески.
133. Голова Христа. Деталь фрески: Виведення праведників з пекла.
134. Виведення праведників з пекла. Фреска головної нави.
135. Архистратиг Михаїл. Фреска конхи Михайлівського вівтаря.
136. Скинення сатани в пекло. Михайлівський вівтар.
137. Боротьба Архистратига Михаїла з Яковом.
138. Архистратиг Михаїл. Фреска Михайлівського вівтаря.
139. Конха вівтаря св. Георгія.
140. Конха хрищальні.
141. Святителі. Фреска Михайлівського вівтаря.
142. Святителі. Фреска Михайлівського вівтаря.
143. Святитель. Деталь фрески Михайлівського вівтаря.
144. Святитель. Деталь фрески Михайлівського вівтаря.
145. Святитель. Деталь фрески Михайлівського вівтаря.
146. Святитель. Деталь фрески Михайлівського вівтаря.
147. Жінка з почуту вел. княгині. Деталь (північно-західня вежа).
148. Дружинник вел. князя (північнозахідня вежа).
149. Княжич. Деталь розчищеної фрески з зображенням родини кн. Ярослава.
150. Архангел Гавриїл. Деталь фрески: Благовіщення коло криниці.
151. Хрест над похованням. Фреска 11 ст.
152. Хрест над похованням. Фреска 11 ст.
153. Жіноча половина родини вел. кн. Ярослава. Фреска 11 ст., перемальована в 19 ст.
154. Княжич. Деталь розчищеної фрески з зображенням родини вел. кн. Ярослава.
155. Чоловіча половина родини вел. кн. Ярослава.
156. Жіноча половина родини кн. Ярослава.
157. Князівна Анна. Деталь фрески (в процесі розчистки).
158. Князівна Анна. Деталь розчищеної фрески.
159. Князівна Єлісавета. Деталь фрески: жіноча половина родини вел. князя Ярослава.
160. Князівна Анастасія. Деталь фрески: жіноча половина родини вел. князя Ярослава.
161. Орнамент. Фреска на склепінні приміщення під сходами південнозахідної вежі. Деталь.
162. Орнамент. Фреска на склепінні приміщення під сходами південнозахідної вежі.
163. Орнамент на стовпі вежі.
164. Орнамент. Деталь фрески.
165. Орнамент. Фрески Михайлівського вівтаря.
166. Сонце. Фреска південнозахідної вежі.
167. Орнамент. Фреска на арці вежі.
168. Склепіння сходових веж.
169. Склепіння сходових веж.
170. Полявання на ведмедя. Фреска південнозахідної вежі.
171. Полявання на вивірку. Фреска південнозахідної вежі,

172. Гіподром. Деталь фрески південнозахідної вежі.
173. Гіподром. Деталь фрески південнозахідної вежі.
174. Князь з княгинею і почотом у ложі гіподрому (?). Деталь фрески.
175. Княжич (або князівна). Фреска північнозахідної вежі.
176. Князь з дружинниками. Фреска північнозахідної вежі.
177. Вихід княгині з палацу. Фреска північнозахідної вежі.
178. Музика. Фреска північнозахідної вежі.
179. Княгиня з почотом. Фреска північнозахідної вежі.
180. Княгиня. Деталь фрески: Княгиня з почотом.
181. Княгиня. Деталь фрески: Вихід княгині з палацу.
182. Борці. Фреска південнозахідної вежі.
183. Фрески північнозахідної вежі.
184. Бій з потворою. Північнозахідня вежа.
185. Скоморохи. Південнозахідня вежа.
186. Дружинники. Деталь фрески північнозахідної вежі.
187. Бій з потворою. Деталь фрески.
188. Лови на ведмедя. Фреска північнозахідної вежі.
189. Лови на дикого коня. Фреска південнозахідної вежі.
190. Фреска південнозахідної вежі.
191. Погонич з верблудом. Фреска північнозахідної вежі.
192. Стрілець. Фреска вежі.
193. Стрілець. Фреска вежі.
194. Рись.
195. Мисливський пес женеться за ланею.
196. Голуб. Фреска вежі.
197. Орел. Фреска вежі.
198. Грифон. Фреска вежі.
199. Сонце. Фреска вежі.
200. Сонця. Фрески на склепіннях веж.

ST. SOPHIA CATHEDRAL CHRONOLOGY

- 1017-1037 Construction of the Cathedral.
- 1042-1049 The first consecration of the Cathedral by Metropolitan Theopemptus.
- 1051 Ordination of Metropolitan Hilarion (the first Ukrainian to hold this dignity) in the Cathedral.
- 1054 Burial of Grand Prince Yaroslav the Wise and deposition of his body in a marble sarcophagus in the Cathedral.
- 1055-1062 Addition of outer galleries (on west, south and north) and probable time of erection of the Southwestern Tower. Second consecration of the Church by Metropolitan Ephraim in connection with this enlargement.
- 1093 Burial of the Grand Prince Vsevolod Yaroslavych and Prince Rostislav Vsevolodovych in the Cathedral.
- 1113 Investment of Grand Prince Volodymyr Vsevolodovych with the shoulder cape (barma) of the Byzantine Emperor Constantine Monomakh.
- 1125 Burial of Grand Prince Volodymyr Monomakh in the Cathedral.
- 1154 Burial of Prince Vyacheslav Volodymyrovych in the Cathedral.
- 1169 Sack of the Cathedral by the Suzdal' Prince Mstyslav Andriyovich, son of Andriy Bogol'yubsky.
- 1180 Great fire in Kiev damages the Cathedral.
- 1203 Raid of Prince Ryuryk Rostyslavovych aided by the Olgovsky princes and the Polovtsi. Sack of the Cathedral and the Tithe Church.
- 1240 Sack of the Cathedral by the Mongolian hordes of Batu.
- 1280 Burial of Metropolitan Cyril in the Cathedral.
- 1300 Metropolitan Maximus, to save himself from the Mongols, abandons St. Sophia and moves to the Suzdal' Principality.
- 1375 The Cathedral repaired by Metropolitan Kyprian.
- 1416 Cathedral sacked by the hordes of Khan Edigai.
- 1482 The Crimean Khan Mengli-Girai sacks Kiev and sends the golden chalice from St. Sophia as a gift to the Muscovite Tsar Ivan III.
- 1497 Burial of Metropolitan Macarius in the Cathedral.
- 1497-1577 The Cathedral is left in neglect and weeds grow on its ruined roofs.
- 1577 The vicar of St. Sophia, Bohush Hul'kevych Hlibovs'ky, makes some repairs in the Cathedral (mainly re-roofing) at his own expense.
- 1585 The Cathedral in a state of neglect.
- 1596 Celebration of services in the Cathedral discontinued. The Cathedral again lacks roofing.
- 1610 The Cathedral handed over to the Uniates. The Orthodox celebration of services had been transferred to the Dormition Church in Podol.
- 1625 The western wall of the Cathedral collapses (September 6).
- 1633 Metropolitan Peter Mohyla takes back the Cathedral from the Uniate Metropolitan Joseph Velyamyn Ruts'ky (June 2).
- 1633-1647 Thorough restoration and decoration of the Cathedral under the auspices of Metropolitan Peter Mohyla.

- 1651 The army of the Lithuanian Hetman Janusz Radziwill takes Kiev. Dutch painter Abraham van Westervelt, of the Hetman's suite, executes a series of drawings of Kiev's buildings, including the Cathedral of St. Sophia.
- 1654 and 1656 The Patriarch of Antioch, Macarius, visits the Cathedral twice. Archdeacon Paul of Aleppo, accompanying the Patriarch's party, describes the Cathedral in detail.
- 1647-1657 Metropolitan Sylvester Kosiv continues the restoration of the Cathedral begun by Metropolitan Peter Mohyla.
- 1657-1685 The Cathedral is again in neglect; unsettled conditions force the Metropolitans Dionysius, Balaban, Joseph Nelyubovych-Tukal's'ky and Anthony Vynnyts'ky to live outside Kiev.
- 1686 The Kievan Metropole made dependent upon the Patriarchate of Moscow as a result of political action of the Moscovite Government.
- 1689 The Sanctuary of St. John the Baptist arranged in the northwest part of the Cathedral.
- 1697 A great fire consumes the buildings around the Cathedral, destroying the Metropolitan archives in the St. Sophia Monastery.
- 1699 The Tsar's Charter orders the rebuilding of the burned edifices and entrusts the Kiev City Council with the care of the Cathedral.
- 1690-1707 Thorough restoration of the Cathedral by Metropolitan Barlaam Yasyns'ky under the auspices of Hetman Ivan Mazeppa. Additional stories built over the northern and southern exterior galleries with the new Altars of St. John the Theologian, Epiphany, Passion and Resurrection installed in the additions. Four new cupolas (two on each side) erected over the additions. Tops of towers changed for Baroque cupolas. Top of the southwestern tower dismantled and built over the baptistry to preserve symmetry with the northwestern tower. New chapels (the Ascension and the Transfiguration) arranged in the towers. Buttresses erected to support outer walls. New brick bell tower built. The liberality of Hetman Ivan Mazeppa allowed the gilding of the main cupola.
- 1707-1718 Metropolitanate of Joasaph Krokovs'ky. The whitewashed frescoes covered with representations of the five Oecumenical Councils.
- 1721 A roof built between the cupolas of the Cathedral. Additional paintings cover the whitewashed frescoes.
- 1722-1730 Execution of paintings of the sixth and seventh Oecumenical Councils. Erection of the Metropolitan's Palace and the St. Lazarus Refectory Church in the courtyard. Execution of two subterranean corridors leading from the cellars of the refectory church (Metropolitanate of Barlaam Vanatovych).
- 1731-1747 In the main altar a new iconostasis replaces the one from Metropolitan P. Mohyla's time. Gilded silver royal gate installed in the iconostasis (1747). (Metropolitanate of Raphael Zaborovs'ky).
- 1744 Reconstruction of two upper stories of the bell tower by G. J. Schaedel.
- 1745 A brick wall built around the courtyard.
- 1755 Execution of a large gilded silver tomb and altar cross.
- 1747-1757 The bulbs of the towers gilded. Additional story erected in the Fraternity House and other augmentations made there. A story added to the Metropolitan's Palace (Metropolitanate of Timothy Shcherbats'ky).
- 1763-1764 The iconostasis of the St. Nicholas Nave (upper part of gallery) restored. Icons executed for this iconostasis. Walls of the Nave covered with paintings. Repairs of the altar and the *prothesis*. Enlargement of the window behind the altar.
- 1757-1770 Walls and pier of the galleries covered with paintings. *Namisni* icons of the main iconostasis provided with gilded silver sheathes. (Metropolitanate of Arsenius Mohlyans'ky).

- 1786 Abolition of the monastery, founded in 1634. (Metropolitanate of Samuil Myslav's'ky).
- 1807 The cupola of the bell tower was struck by lightning and burned down.
- 1812 A new cupola with a high spire in Empire style built on the bell tower.
- 1816 The John the Baptist Nave transformed into the vestry.
- 1840 A district ecclesiastical school opened in the Fraternity House of the former St. Sophia Monastery.
- 1843-1853 The 11th century frescoes partly uncovered and poorly restored. Iconostases and cupolas gilded. New floor of cast-iron panels laid. The iconostasis of the main sanctuary lowered. A fourth story added to the bell tower (designer: F. Solntsev).
- 1870-1872 The refectory (Nativity) church enlarged on both sides. A new iconostasis installed there.
- 1874 A new buttress erected in the northwestern corner of the Cathedral.
- 1876-1878 A brick wing for deacons and the service personnel of the Cathedral built near the gate.
- 1882 The exonarthex built between the baptistry and the northwestern tower. A heating chamber installed at a considerable depth under the exonarthex.
- 1917 Beginning of investigations of the Cathedral by the Central Committee for the Protection of Antiquities and Arts.
- 1919 Nationalization of all buildings of the St. Sophia courtyard.
- 1921 Archpriest Vasyly Lypkivs'ky ordained Metropolitan of Kiev and all Ukraine. (October 14).
- 1935 Services in St. Sophia officially prohibited. The Church declared "The Sophia Memorial." Creation of the St. Sophia Architectural and Historical Museum. The state begins a large-scale confiscation of gold and silver ecclesiastical objects (vestments, the royal gate, icon sheathes, chandeliers). Iconostases and Aumbries are removed.
- 1935-1941 Archeological investigations and excavations of the Cathedral floors. Detailed surveying and investigation of the architecture. Cleaning of oil paint from an ancient frescoes. Cleaning of mosaics.
- 1941-1943 German occupation authorities remove the exhibits of the St. Sophia Architectural-Historical Museum, a part of the icons and the photographic archives and send them to Germany.
- 1945 The Cathedral comes under the jurisdiction of the Ukrainian Academy of Architecture.
-

ХРОНОЛОГІЯ КАТЕДРИ СВ. СОФІЇ

- 1017-1037 Час збудування катедри.
- 1042-1049 Перше посвячення катедри митрополитом Феопемптом.
- 1051 Висвята в катедрі св. Софії митрополита Іларіона — первого митрополита з українців.
- 1054 Похорон вел. князя Ярослава Мудрого і покладення його останків в мармуровий саркофаг у катедрі св. Софії.
- 1055-1062 Добудова зовнішніх галерій з західного, південного та північного боків і, правдоподібно, південнозахідної вежі. В зв'язку з цим поширенням катедри відбулось друге посвячення її митрополитом Єфремом.
- 1093 Похорон вел. князя Всеволода Ярославича та князя Ростислава Все-володовича в катедрі.
- 1113 Покладення на вел. князя Володимира Всеволодовича барм візантійського імператора Константина Мономаха.
- 1125 Похорон вел. кн. Володимира Мономаха в катедрі.
- 1154 Похорон кн. Вячеслава Володимировича в катедрі.
- 1169 Пограбування катедри св. Софії сузdalським кн. Мстиславом Андрійовичем (син Андрія Боголюбського).
- 1180 Пошкодження катедри св. Софії під час великої пожежі в Києві.
- 1203 Наскок кн. Рюрика Ростиславича з князями Ольговичами і половцями. Пограбування катедри св. Софії і Десятинної церкви.
- 1240 Пограбування катедри монгольськими ордами Батия.
- 1280 Похорон у катедрі митрополита Кирила.
- 1300 Митрополит Максим, рятуючись від татар, залишив катедру св. Софії і виїхав у Сузdalське князівство.
- 1375 Відремонтування св. Софії митрополитом Кіпріяном.
- 1416 Пограбування катедри ордами хана Еді'гєя.
- 1482 Кримський хан Менглі-Гріей пограбував Київ і надіслав у подарунок московському цареві Івану III золоту чашу з катедри св. Софії.
- 1497 Похорон в катедрі св. Софії митрополита Макарія.
- 1497-1577 Катедра залишена без догляду і на її зруйнованих дахах проростають бур'яни.
- 1577 Софійський намісник Богуш-Гулькевич Глібовський на свій кошт ремонтє катедру (головно покриття даху).
- 1585 Катедра знаходилася в занедбаному стані.
- 1596 Служби Божі в катедрі припиняються. Храм перебуває в занедбаному стані, знову в деяких місцях без даху.
- 1610 Храм св. Софії взяли в свої руки уніяти; в зв'язку з цим православні Служби Божі переносяться до церкви Успіння Богородиці на Подолі.
- 1625 (6 вересня). Обвалилась передня (західня) частина катедри.
- 1633 (2 червня). Митрополит Петро Mogila відібрав катедру св. Софії від уніяцького митрополита Йосипа Вельяміна Рутського. (На стор. 172 українського тексту ім'я цього митрополита подано за старими джерелами: Веніамін Рутський).

- 1633-1647 Митрополит Петро Могила провадив капітальний ремонт катедри св. Софії і оздобив її.
- 1651 Захоплення Києва литовським військом Януша Радзівіла. Голляндський маляр Абрагам ван Вестерфельд, що супроводив литовського гетьмана, виконав серію малюнків з тогочасних будов Києва, в тому числі і з катедри св. Софії.
- 1654 та 1656 Антіохійський патріярх Макарій двічі відвідував катедру св. Софії. Архидиякон Павло з Алеппо, що супроводив патріярха залишив детальний опис катедри св. Софії.
- 1647-1657 Митрополит Сильвестр Косів продовжував ремонт храму, розпочатий митрополитом Петром Могилою.
- 1657-1685 У цей час катедра св. Софії знаходилася в стані запустіння. Митрополит Діонісій Балабан, Йосип Нелюбович-Тукальський та Антін Винницький з причини неспокійних обставин не проживали у Києві.
- 1686 В наслідок політичних акцій московського уряду — київська метрополія підпорядковується московському патріархові.
- 1689 Встановлення вівтаря св. Іоанна Предтечі в північно-західній частині катедри.
- 1697 Велика пожежа знищила всі будови навколо катедри, при цьому згорів архів київської митрополії.
- 1699 Царською грамотою доручено київській ратуші відбудування погорілих будинків навколо катедри св. Софії.
- 1690-1707 Капітальне відбудування катедри митрополитом Варламом Ясинським при особливому піклуванні гетьмана Івана Мазепи. В цей час на південній і північній зовнішніх галеріях надбудовано поверхні, в яких розташовано нові приділи: Св. Іоанна Богослова, Богоявлення, Страстей Господніх та Воскресіння. На цих надбудовах споруджено чотири нові бані (по дві над кожною); перебудовано на бароккові бані верхи старих веж. Верх південнозахідної вежі був розібраний і наново збудований для симетрії з північно-західною вежею — над хрещальнею. У вежах влаштовано нові приділи: Вознесення та Преображення. Для укріплення зовнішніх стін змуровано контрфорси. Споруджено нову муровану дзвіницю. Дах головної бані визолочено щедротами гетьмана Івана Мазепи.
- 1707-1718 Поверх забілених фресок на стінах намальовано п'ять вселенських соборів (за митрополита Йоасафа Кроковського).
- 1721 Поміж банями катедри зроблено дах. Поверх забілених фресок зроблено нові малюнки.
- 1722-1730 Зроблено малюнки шостого і сьомого вселенських соборів. Споруджено на Софійському подвір'ї митрополичу палату та трапезну церкву св. Лазаря. З лівої цієї трапезної церкви зроблено два підземні ходи (за митрополита Варлаама Ванатовича).
- 1731-1747 Споруджено новий іконостас головного вівтаря замість старого Могиліанського. В 1747 р. до цього іконостасу зроблено срібні, визолочені царські врата (за митрополита Рафаїла Заборовського).
- 1744 Перебудовано два верхніх поверхи Софійської дзвіниці. (Архітект Г. Й. Шедель).
- 1745 Споруджено муровану огорожу навколо Софійського подвір'я.
- 1755 Зроблено для катедри велику срібну, визолочену гробницю і напрестольний хрест.
- 1747-1757 Визолочено верхні малі бани. Над братським корпусом надбудовано поверх і зроблено добудови до нього. Надбудовано митрополичу палату (за митрополита Тимофія Щербацького).

- 1763-1764 Обновлено іконостас на хорах у придлі св. Миколи. Намальовано ікони до цього іконостасу та розписано стіни придліу. Відремонтовано престол та жертовник і розширене запрестольне вікно.
- 1757-1770 Розписано стіни та стовпи на хорах. Намісні ікони головного іконостасу покрито срібними, визолоченими шатами (за митрополита Арсенія Могилянського).
- 1786 За митрополита Самуїла Миславського скасовано манастир, що існував з 1634 р.
- 1807 Баня дзвіниці згоріла від удару грому.
- 1812 Збудовано над дзвіницею нову баню з високим шпилем в стилю ампір.
- 1816 Придлі св. Іоана Предтечі скасовано і приміщення його використано для ризниці.
- 1840 В братському корпусі кол. Софійського монастиря відкрито Софійську духовну повітову школу.
- 1843-1853 Частково відкрито і підмальовано давні фрески XI ст. Позолочено іконостаси та бани; настелено нову підлогу з чавунних плиток; обніжено іконостас головного вівтаря. Надбудовано четвертий поверх дзвіниці за проєктом Ф. Солнцева.
- 1870-1872 Боковими прибудовами поширино трапезну церкву (Різдва) і споруджено для неї новий іконостас.
- 1874 Змуровано на північно-західному розі катедри новий контрфорс.
- 1876-1878 Збудовано муріваний флігель коло воріт для дияконів і соборної обслуги.
- 1882 Між хрещальнею і північно-західною вежею збудовано новий притвор (екзонартекс). Під цим приміщенням закладено глибоку теплову камеру для огрівання катедри.
- 1917 Початок досліджень св. Софії співробітниками Центрального Комітету Охорони Старовини і Мистецтва.
- 1919 Націоналізовано всі будови в Софійському подвір'ї.
- 1921 (14 жовтня). В катедрі св. Софії відбулася всесоборна висвятаprotoієрея Василя Липківського на Митрополита Київського і всієї України.
- 1935 Урядово заборонено службі Божі в катедрі св. Софії, оголошено її „Софійським заповідником“ і засновано при ній „Архітектурно-історичний музей“. В цей час всі золоті і срібні цінності (церковний утвар, царські врата, шата з ікон, панікадила) конфісковано урядом. Розібрано також іконостаси та кіоти.
- 1935-1941 Археологічні дослідження і розкопи підлоги катедри. Детальні обміри і дослідження архітектури храму. Очистка від олійного запису давніх фресок та промивка мозаїк, аналіза плінфи і цем'янки.
- 1941-1943 Німецькою окупаційною владою вивезено експонати Софійського Архітектурно-історичного музею, частину ікон та фото-архівів.
- 1945 Катедра св. Софії переходить під опіку, охорону і дальнє наукове дослідження до Української Академії Архітектури.

I N D E X

- Aaron, Prophet, 98, 99, 121, 122
 Abkhazia, 37
 Acacius, 112
 Academy of Architecture (Ukrainian branch) of Soviet Union, *see* Academy of Architecture of Ukrainian S.S.R. 50, 116, 459
 Academy of Architecture of Ukrainian S.S.R., 26, 27, 162
 Academy of Sciences of U.S.S.R., 103
 Aetius, 112
 Afanasev K. M., 83
 Alexander, 112
 Alexius, Metropolitan, 121
 All-Ukrainian Museum *Horodok*, *see* Ukrainian Museum *Horodok*, 95
 All-Union Academy, 27
 Alpatov, M., 41, 130
 Al-Qarani, 34
 Anastasia, Princess, 132
 Andrew, Apostle, 143
 Angias, 112
 Ani, church, 34, 35
 Ani-Pezma *see* Ereruyk
 Anna, Princess, 132
 Annunciation Church of the Golden Gate (Kiev), 10.
 Annunciation Church (Chernihiv), 94
 Anthony Altar, 31
 Anthony Vynnyts'ky, Metropolitan, 458
 Antonovych, D., 37; Historical Archives of, 161.
 Apostle Mark, *see* Mark
 Apostle Paul, *see* Paul
 Archangel Gabriel, 113
 Archangel Michael, 88, 125, 149
 Archangel Michael Sanctuary, 125
 Archangel Raphael, 143
 Archeological Institute of Academy of Sciences of U.S.S.R., 56
 Archeographic Commission, 12, 103
 Arkhangel Chronicle, 10
 Ark of the Covenant, 122
 Arshenevs'ky, S., 21
 Ascension Altar, 17
 Ascension Chapel, 24, 458
 Aseev (also Aseyev), Yu., 52, 67, 95, 135
 Asia Minor, 34, 39, 138
 Aynalov, D., 10, 34, 35, 36, 102, 130, 139
 Barlaam, 125
 Basil I, Emperor, 38
 Basil the Blest, *see* Sobor of, Basil the Great, 121
 Batu, Khan, 13, 457
 Belfour F. G., 16, 109
 Bell Tower, *see* St. Sophia Bell Tower
 Berest'e, 10
 Berestovo, 32
 Berlinski, M., 47
 Bezsonov, S., 38
 Bibikov, D., 19
 Bogolubsky, Andrei, Prince, 457
 Bohemia, 35, 38, 39
 Boleslav the Bold, 10
 Bolkhovitinov, Eugene, Metropolitan, 12, 47, 152
 Borets'ky, Mykola, Metropolitan, 22
 Boris, Prince, 110
 Boychuk, M., 22
 Brunov, N., 33, 35, 39, 40, 41, 53, 73, 76, 77, 84, 130
 Bulgaria, 35
 Byzantine Empire, 40
 Caiaphas, 127
 Capella Palatina, 128
 Cathedral of St. Sophia, founded, 9-10; name of, 11; as burial place, 12; damages to, 12-13; early descriptions of, 14-15; Mohyla's restorations of, 16; Mazepa's period, 17; Catherine's Ukase, 18; frescoes restored, 19-20; Bolshevik attack upon, 21; confiscations in, 22-23; repairs to, 24-25; brick kiln of, 26; plan of, 29-30; masonry, 31; cross plan of, 32; cupolas of, 33; sources of, 34-43; original plan of, 44-46; surveys of, 47-56; Westervelt's drawings of, 56-66; measurements of, 67-84; floors and decorations of, 85-100; sarcophagi in, 101-110; mosaics of (main cupola), 111-113; mosaics of (main sanctuary), 114-120; mosaic of Church Fathers in, 121-123; frescoes of, 124-142; buildings of, 143-162, 457-459
 Cathedral of Piza, 35
 Cathedral of Speyer, 34, 37
 Cathedral of the Transfiguration (Chernihiv), 38, 85
 Cathedral of Trier, 34, 37
 Cathedral of Worms, 34, 37
 Catherine II, 18
 Central Authority for Inspecting Art Monuments of the Country, 21
 Central Committee for Preservation of Ancient Monuments and Art, 21, 459
 Central'na Rada or Ukrainian Central'na Rada, 12, 21, 22
 Chagovets V., 19
 Chernihiv, 34, 67
 Chetvertyns'ky, Gedeon, Metropolitan, 12, 16, 17, 23, 101
 Christ-Emmanuel, 113
 Chrysostom, John, 121
 Church of Daphni, 35
 Church of St. George, 55
 Church of St. Irene, 55
 Chuich of Kudriavets, 55

- Church of the Lips Monastery in Constantinople (*see* Fenari-Issa-Mesdjid), 40
 Church of St. Luke in Phocis, 35
 Church of St. Nicholas in Myra, 34
 Church of St. Remi in Reims, 35
 Church of St. Sophia, *see* Cathedral of St. Sophia
 Church of St. Sophia (Novgorod), 35
 Church of St. Sophia (Polotsk), 35
 Church of Three Saints, 32, 55
 Church of Holy Trinity, 55
 Church of St. Vitale (Ravenna), 39
 Church of Annunciation on the Golden Gate, 10
 Church of the Redeemer (Berestovo), 32
 Church of the Redeemer (Nereditsa), 107
 Clement, Pope, 109, 121
 Committee for the Investigation of Antiquities, 47
 Conant, K. J., 33, 36, 46, 73, 78, 79, 80, 84
 Constantine Porphyrogenitus, Byzantine Emperor, 129
 Constantinople, 14, 39, 40, 94, 138, 140
 Cornelius, Centurion, 126
 Cossacks, 17
 Cossack hetmans, 95
 Council of People's Commissars of Soviet Union, 26
 Council of People's Ministers, 21
 Crispin, 112
 Cross S. H., 9, 11, 36, 46, 110
 Ctesiphon, 34
 Cuman Land, 13
 Cyril III, Metropolitan, 13, 457

 Daphni (Mosaics), 111
 David, King, 96
 David, Prophet, 98
 Demetrius Monastery, *see* St. Michael Monastery
 Demuts'ky, D., 21
 Deesis, 113
 Desyatynna, *see* Tithe Church
 Diehl, Charles, 38
 Dionysius, Metropolitan, 458
 Divochka, Onesyphor, Metropolitan, 14
 Dnieper, 11
 Dormition Cathedral (Halych), 45, 46
 Dormition Cathedral (Vladimir on the Klyaz'ma), 46
 Dormition Cathedral (Yeletsky Monastery), 85
 Dormition Church (Kievan Lavra), 111, 123, 134
 Dormition Church (Pereyaslav), 94
 Dormition Nave, 24, 31, 57, 58
 Duchy of Lithuania, 16

 Eagle Bell, 24
 Edigai, Khan, 13, 113, 457
 Ekdicius, 112
 Elizabeth, Empress, 158
 Elizabeth, Princess, 132
 Ephraim, Metropolitan, 29
 Epiphanius, Saint, 121
 Ereruyk (Ani-Pezma), church, 34
 Ermolaev, A., 47
 Ernst, F., 15, 21, 22, 54, 56, 57
 Eski-imaret-djami (Pantepopte), 39
 Euphrates, 34
 Eustratius Garides, Patriarch, 26

 Fenari-Issa-Mesdjid, 40
 Fogt, 19
 Forty Martyrs of Sebasteia, 112
 Frolov, V., 56

 Gaius, 112
 Galicia, 46
 Gedeon Balaban, Bishop of Lviv, 17, 23, 458
 Gerasimov, M., 103, 106, 107
 Ginzburg (Gingsburg), V., 103, 106
 Gizel, Innocent, 101
 Gleb, Prince, 110
 Golden Gate, 10, 21, 30, 66, 124, 159, 161
 Golubev S., 14, 15
 Grabar, A., 127, 130
 Grabar I., 46
 Grand Prince Yaroslav, *see* Yaroslav the Wise
 Gregory of Nyssa, 121
 Gregory the Thaumaturge, 121
 Gregory the Theologian, 121
 Gregory the Theologian Sanctuary, 133
 Grekov, B., 41, 109

 Hagia Sophia, Constantinople, 11, 38, 129
 Halych, 34, 45, 46
 Heidenstein, 14
 Hetman of the Duchy of Lithuania *see* Radziwill Janusz
 Hilarion, Metropolitan, 11, 457
 Hippodrome, 107, 134
 Holy Synod, 18, 19
 Holy Virgin of Blachernae, 26
 Holtsman, R., 10
 Hora (the upper city), 13
 Hordynsky, S., 33, 140
 Hrabovs'ky, S., 52, 67, 83, 95
 Hrushevsky M., 21
 Hryhorovych-Bars'ky, I., 152
 Hul'kevych-Hlibovs'ky, Bohush, 13
 Hypatian Chronicle, 10, 11, 12, 103

 Ikonnikov, M., 152
 Imperial Academy of Arts, 56
 Imperial Public Library of St. Petersburg, 47
 Independent Ukrainian State, 21
 "Indestructible Wall," 116, 162
 Ingigerd-Irene, Princess *see* Irene Princess
 Institute of Anthropology and Ethnology, Academy of Sciences of U.S.-S.R., 106
 Institute of Material Culture (Ukrainian Academy of Sciences), 56
 Irenarchus, 19
 Irene, Grand Princess, 88, 103, 106, 132, 133, 134 *see* Ingigerd-Irene
 Isaak, 128
 Isaiah, Prophet, 98
 Ivan III, Tsar, 13, 48, 49, 457
 Ivanov, D., 47, 98
 Iziaslav Yaroslavych, Grand Prince, 29, 41, 131

 Jacob, 125
 Joachim and Anna Altar, 23, 69, 124, 133
 Joachim and Anna Nave, 59
 John Chrysostom, 121
 John, Martyr, 112
 John II, Metropolitan, 26

- Joseph I, Metropolitan, 13
 Joshua, 125
 Judas, 128
 Justinian, Roman Emperor, 129

Kahrie-djami (Chora), church, 34
 Kal'nofoys'ky Athanasius, 15
 Kaniv, 67
 Karger, M., 20, 26, 44, 45, 54, 55, 56, 73, 87, 89, 107, 110
 Khersones, 39, 43, 44, 94, 109, 138, 141
 Khmelnyts'ky, Bohdan, 12, 16
 Khudion, 112
 Khvoyko, V., 87
 Kiev Architectural Institute, 161
 Kievan Lavra, *see* Lavra Monastery
 Kiev Citadel, 11
 Kiev-Pechers'ka Lavra Monastery, *see* Lavra Monastery
 Koenigsberg Chronicle, 10
 Kondakov, N., 36, 39, 130, 138, 139, 141
 Kopystyns'ky, Zachary, 101
 Korsun', *see* Khersones
 Korsunyany, N., 141
 Kosov, Sylvester, Metropolitan, 12, 16, 458
 Kraskovs'ka, L., 37
 Krasys'ky, Y., 21
 Kremenets'ky, Gabriel, Metropolitan, 12
 Krokovs'ky, Joasaph, Metropolitan, 23, 458
 Krychevs'ky, V., 21, 141
 Kucha, Eliah, Metropolitan, 13
 Kurinny, P., 131
 Kusejr-Amra, 34
 Kutaisi, church, 35
 Kybal'chych, 107, 109
 Kyivs'ka Dukhovna Akademia, 10
 Kyprian, Metropolitan, 13, 457

 Lashkarev, P., 95
 Lassota, E., 106, 110
Laurentian Chronicle, 10, 13, 109, 110
 Laurentius, Archdeacon, 121
 Lavra Monastery, Kievan Pechers'ka, 15, 19, 21, 24, 63, 95, 111, 123, 134, 139, 162
 Lazarev, V., 140
 Learned Council of St. Sophia Monument, 88
 Lebedintsev, P., 10, 14, 15, 20, 29, 77, 110
 Lemberg, *see* L'viv
 Leningrad Academy of Arts, 56
 Leontius, 112
 Levitski O., 15
 Levyts'ka V., 116
 Lips Monastery, Constantinople, *see* Fenari-Issa-Mesdjid
 Linchevs'ky, 109
 Lithuania, 13
 Little Sophia, 152
 Lokhvitys'ky, N., 47
 Lukomski, G., 21, 41
 L'viv, 15
 Lyaskorons'ky, V., 22
 Lycian Tombs, 35
 Lypkivs'ky, Vasyl, Metropolitan, 22, 459
 Lysimachus, 112

 Macarius, martyr, 110
 Macarius, Metropolitan, 13, 23, 457
 Macarius, Patriarch of Antioch, 16, 109, 458

 Makarenko, M., 21, 22
 Malyts'ky, Hierotheus, 12
 Mark, Apostle, Saint, 112
 Maximus, Metropolitan, 457
 Mazeppa, Ivan, Hetman, 17, 33, 143, 458
 Mazeppa's bell tower, 17
 Melchizedek, 122
 Mengli-Girai, Khan, 13, 457
 Metropolitan's Palace, 152, 158, 159, 161, 162, 458
 Michael Altar, 20
 Michael Monastery, *see* St. Michael Monastery
 Michael Section of the St. Sophia Architectural and Historical Museum, 59
 Mileev, D., 54, 88, 89, 93
 Mohyla, Peter, Metropolitan, 15, 16, 18, 24, 66, 93, 96, 98, 143, 457, 458
 Mohylans'ky, Arsenius, Metropolitan, 12, 97, 459
 Mokvi, Church of, 37, 38
 Molla-gyurani-djami, 39, 40
 Mongols, 18, 457
 Monomakh, *see* Volodymyr Vsevolodovich, Grand Prince
 Monreale (Mosaics), 111
 Moravia, 35
 Morhilevs'ky, I., 21, 22, 30, 33, 36, 54, 57, 59, 62, 63, 66, 67, 73, 76, 77, 83, 84, 87
 Moscow Academy of Architecture, 56
 Moscow, 13, 16, 41
 Moses, Prophet, 55, 98, 122
 Motoryn, 24
 Mstyslav Andreyevich, Prince, 457
 Mugni, church, 34
 Muraviev, 21
 Museum and Architectural Monuments Division, 27
 Museum of Architecture and Applied Arts, 27
 Myslavsky Samuel, 12, 23, 459
 Myasoedov V., 127

 Namisny icons, 23, 24, 97, 98, 459
Nea Ecclesia, Constantinople, 34, 38, 111
 Negel, N., 21
 Nekrasov, A., 33, 38, 76, 139, 140
 Nestor Litopysets, 14, 19
 Nevsky, Alexander, 107
Nerushyma Stina, *see* "Indestructible Wall"
 Nicolaus, 112
 Nicholaus the Thaumaturge, 121
 Nicholas I, Emperor, 18
 Nieswiez, 56
 Nikols'ky, V., 37
 Novgorod, 34, 46
Novgorod Chronicle, 10, 36
 Novgorodok, 13
 Novyts'ka, M., 22
 Novyts'ky, O., 22, 33, 67, 75, 76
 Nykonovs'ky Chronicle, 10

 Odzun (Uzunlar), church, 34
 Okhajder, palace near Karbela, 34
 Okunev, N., 30, 56
 Old City, 21
 Old Testament scenes, 128
 Oleg, 13
 Oleksandrivs'ky, Serapion, 12
 Olga, Princess, 10, 110
 Olgovychy, Princes, 457

- Olimpius, 134, 138
Orante, 114, 115, 116, 117, 121, 135, 162
 Ostroh Bible, 24
 Ostrovets'ky, Ivan, 15
 Palace of the Metropolitan, 27
 Palestine, 102
 Pantocrator, church, 34
 Pantepopte see *Eski-Imaret-djami*
 Passion Altar, 23, 458
 Passion and Resurrection Altar, 458
 Pasternak, Ya., 45, 46
 Patriarch of Moscow, 16
 Paul, Apostle, Saint, 112, 121, 133
 Paul of Aleppo, 16, 109, 458
 Pavluts'ky, H., 38, 46, 135
 Pechenegs, 9, 10
 Pecherska Lavra, *see* Lavra Monastery
 Pechers'ke, 21
 Peshekhanov, 19
 Peter and Paul Altar, 92
 Peter, Apostle, 121, 126
 Peter, Metropolitan, 121
 Petlura, Symon, 22
 Petrov N., 36
 Philaret, Metropolitan, 19
 Philip, Priest, 15
 Phoebus, 109
 Pisa, 35
 Podol'e (the lower city), 13, 457
 Pokrovsky, N., 36, 138, 139
 Polevoi P., 130
 Polotsk, 35
 Polovtsi, (*see Cuman*), 13, 457
 Poltava, Battle of, 143
 Poniatowski, Stanislav August, king, 56
 Ponomarev A. I., 11
 Povest' Vremennykh Let, 11
 Prakhov, A., 36, 54, 111, 126, 139
 Preobrazensky Altar, 148
 Presentation Altar, 23
 Presentation Nave, 12, 96
 Princely Ukraine, (*also Rus' or Ukraine-Rus'*) 31, 34, 41, 67
Primary Chronicle, 10, 109, 110, 141
 Pskov, 34, 46

Radu, Basile, 16
 Radziwill, Janusz, Hetman, 16, 56, 62, 63, 66, 98, 457
 Raphael Bell, 24
 Reau, Louis, 38
 Redin, E., 36, 102, 130
 Refectory Church of St. Sophia Monastery, 21
 Rohoza, Michael, Metropolitan, 14
 Rokhlin, D., 106, 163
 Rostovs'ky, Dmytro, 24
 Rostyslav Vsevolodovich, Prince, 12, 457
 Rus' *see* Princely Ukraine
 Rus'ky Vremennik, 10
 Ruts'ky, Joseph Velyamyn, 15, 457
 Ryuryk (Rostyslavovich), 12, 13, 457

 Sadkovski, 15
 St. Abraham, 128
 St. Adrian, 126, 127
 St. Agathia fresco, 133
 St. Alexander, 112
 St. Andrew Altar, 23
 St. Andrew Church, 21
 St. Anna, 96, 124

 St. Basiliscus fresco, 133
 St. Cyril Church, 32, 55
 St. Cyril Monastery, 134, 139
 St. Demetrius of Thessalonica, 25
 St. Domnus, 127
 St. Dorothea fresco, 133
 St. Elevarios, 128
 St. Epiphanius, 121
 St. Epiphanius Altar, 23, 458
 St. George Altar, 31, 101, 126
 St. George, Martyr, 126
 St. George Monastery, 10
 St. George Nave, 17
 St. Irene Convent, 10
 St. Joachim, 96, 124
 St. John the Baptist, 23, 458
 St. John the Baptist Nave, 17, 31, 459
 St. John the Theologian Nave, 24
 St. John the Theologian Altar, 458
 St. Kirkyus fresco, 128, 133
 St. Lazarus Refectory Church, (*see Refectory Church of St. Sophia Monastery*).
 St. Laurentius fresco, 133
 St. Lucia fresco, 133
 St. Mark the Evangelist, 121
 St. Marinus, 133
 St. Mark, *see* Mark
 St. Mark's Cathedral (Venice), 35, 128
 St. Michael fresco, 133
 St. Michael Church of Vy dubets Monastery, 55
 St. Michael Monastery, 21, 25, 59, 62, 111, 118, 119, 123, 134, 139
 St. Michael Nave, 23, 110
 St. Michael Sanctuary, 126, 133
 St. Nadiya fresco, 133
 St. Natalia fresco, 126, 127
 St. Nestor fresco, 133
 St. Nicholas Altar, 23
 St. Nicholas fresco, 133
 St. Nicholas Nave, 95, 458
 St. Olga (?) sarcophagus, 108, 109
 St. Panteleymon, 126
 St. Philipopolis (?), 127
 St. Photinia fresco, 133
 St. Pollaktia fresco, 133
 St. Sophia Architectural and Historical Museum, 22, 24, 56, 59, 81, 83, 84, 85, 98, 107, 110, 459
 St. Sophia Bell Tower, 97, 142, 143, 144, 145, 146, 149
 St. Sophia church in Novgorod, 35, 36
 St. Sophia church in Polotsky, 35
 St. Sophia Commission, 21
 St. Sophia Monastery, 63, 111, 143, 152, 161, 162, 459
 St. Sophia Museum, *see* St. Sophia Architectural and Historical Museum
 St. Sophia of Thessalonica, 38
 St. Sophia of Trebizond, 38
 St. Sophia Square, 12, 63, 66, 149
 St. Timothy, 143
 St. Thomas, 127
 St. Troado fresco, 133
 St. Volodymyr Altar, 12
 St. Volodymyr sarcophagus, 110
 St. Volodymyr Nave, 17, 25, 101, 126
 St. Zachary fresco, 133
 Saints of Thessalonica, 127
 Sarcophagus of Grand Prince Yaroslav, 17, 101-110

- Schaedel, J., 17, 143, 161, 458
 Schweinfurth, F., 139
 Sementovsky, N., 19
 Severianus, 112
 Shapur, I., palace of, 34
 Shcherbakiv's'ky, D., 22
 Shcherbats'ky, Timothey, Metropolitan, 18, 24, 98, 143, 152, 158, 458
 Shkvarikov V., 73, 77
 Sherots'ky, K., 38, 62, 102
 Shmit, F., 22, 37, 109, 140
 Sichyns'ky, V., 33, 36, 73
 Sigismund III, 14
 Skrypnyk, M., 21
 Sl'ozka, M., 16
 Smirnov, J., 56
Sobor of Basil the Blest, 40, 41, 84
 Society of Militant Atheists, 161
Sophiskiy Chronicle, 10
 Solntsev, F., 18, 19, 20, 33, 47, 74, 143, 459
 Stalin, 24
 Stalyn's'ky, I., 21
 Stephen, Archdeacon, 121
 Strilets'ka Street, 149
 Stryjkovski, 101
 Suzdal' Principality, 34, 457
 Svyatopolk-Chetvertyns'ky, Prince Gedeon, *see* Chetvertyns'ky, Gedeon
 Svyatopolk the Accursed, 10, 106
 Swift E. H., 129
 Sychov, N., 10

 Tag Eivan, Palace, 34
 Taran, Semen, 97
 Tartars, 13
 Tauris (Crimea), 141
 Temple of Jerusalem, 113
 Teratourigma, 15
 Tereshchenko, M., 21
 Theodosius Altar, 18, 31
 Theopemptus, Metropolitan, 10, 457
 Theological School of St. Sophia Monastery, 152
 Thietmar, Bishop of Merseburg, 10
 Tithe (Desyatynna) Church, 13, 21, 31, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 55, 85, 87, 94, 107, 110, 111, 123, 133, 141, 457
 Tolstoi, I., 36, 102, 130
 Transfiguration Altar, 17, 23
 Trans-Jordanian Syria, 34
 Transfiguration Nave, 24, 458
 Tretyakov Gallery, 25
 Trinity Church, 55
 Triumphal Tower, *see* St. Sophia Bell Tower
 Troadios, Martyr, 125
 Tukals'ky (Nelyubovych), Joseph, Metropolitan, 23, 458
 Turowski K. I., 14
 Twelve Apostles Church (Bilhorodka), 33, 94
 Twelve Apostles Nave, 58, 59

 Ukrainian Academy of Architecture, *see* Academy of Architecture of Ukrainian S.S.R.
 Ukrainian Academy of Sciences, 21, 24, 27
 Ukrainian Autocephalous Church, 22
 Ukrainian Archeological Committee, 21
 Ukrainian Central'na Rada *see* Central'-na Rada
 Ukrainian Baroque style, also Cossack Baroque, 17, 36, 96, 143, 149
 Ukrainian Democratic Republic, 21
 Ukrainian Museum *Horodok*, 21, 24, 95
 Uniates, 14, 15, 110
 "Universal", Fourth (Decree of the Ukrainian Central Rada), 12
 Uspens'ka Church in Podil, 55
 Uspens'ka Cathedral of the Kiev Pecherska Lavra, 55

 Valerius, 112
 Vanatovych, V., Metropolitan, 143, 152
 Vesnin, 26
 Vilna, 13
 Virgin *Orante*, — *see* *Orante*
 Vivianus, 112
 Vladimir on the Klyaz'ma, 34, 46
 Vladimir-Suzdal', 46
 Volodymyr, Grand Prince, 9, 11, 12, 44, 88, 109, 110, 131, 133, 141, 143
 Volodymyr's Church, 45
 Volodymyr the Great Street, 49, 149
 Volodymyr Monomakh sarcophagus, 108
 Volokh, Petro, 23, 96
 Volynia, 31, 46
 Voronin, N., 41, 73, 107
Voskresens'ky Chronicle, 10
 Vsevolod, Grand Prince, 12
 Vsevolod Yaroslavovych, Grand Prince 457
 Vyacheslav Volodymyrovych, Grand Prince, 12
 Vyacheslav Volodymyrovych, Grand Prince 457
 Wereszczynski, Joseph, 14
 Westervelt, Abraham van, 16, 17, 45, 46, 56, 58, 59, 61, 62-63, 64, 65, 66, 107, 131, 141
 Withold, Grand Duke, 13
 Wladyslaw, King, 15
 Wooden Church of St. Sophia (Kiev), 10
 Wooden Church of St. Sophia (Novgorod), 36

 Yaroslav the Wise, Grand Prince, 9-12, 17, 19, 20, 24, 41, 44-45, 88, 100, 101, 102, 103, 106, 107, 109, 110, 129, 131-132, 134, 138, 141, 152, 457
 Yaroslav Vsevolodovych, Prince, 107
 Yukin, P., 56

 Zaborovs'ky Gate, 149, 161
 Zaborovs'ky, Raphael, Metropolitan, 12 17-18, 23, 96-97, 143, 152, 158, 161, 458
 Zachariah, 125
 Zakrevsky, N., 15, 36, 47
 Zalosets'ky, V., 34, 35, 36
 Zamoiski, Thomas, 15
 Zaporizhzhya, 152
 Zarzma, church, 34
 Zavadovs'ky, Ivan, 23, 97
 Zavitnevych, V., 10
 Zheltonozhsky, Joseph, 20

ACKNOWLEDGMENTS

Most of the photographs in this monograph are from the collection of the Sophia Architectural-Historical Museum in Kiev, and were compiled by S. Arschenevs'ky, N. Negel, I. Morhilevs'ky, M. Makarenko, Yu. Krasyts'ky, G. Dobrovols'ky, K. Dantkevych, S. Babulevych, V. Pavlovs'ky, and the author.

The late presidents of the Ukrainian Free Academy of Sciences, D. I. Doroshenko and L. T. Bilecky in 1947-1949 supported the efforts of the Academy in preparing this material for publication. P. P. Kurinny, now the president of the Ukrainian Free Academy of Sciences in Germany, greatly contributed to this end. A large part of the plates was engraved in Germany and printed in this publication. In the preparation of the monograph for publication valuable advice was rendered by D. A. Horniatkiewych and O. P. Ohloblyn, full members of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S.

The text was translated into English by I. I. Shevchenko. P. W. Odarchenko assisted in editing and proofreading the Ukrainian text, and L. A. Drashevskaya did the same for the English.

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S., and the author extend their thanks to all concerned. Thanks should also be expressed to the employees of the "Svoboda" printing shop for their conscientious work.

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S. is deeply grateful to the East European Fund, Inc., which, through its grant to the Academy, has made possible this publication.

A NOTE ON TRANSLITERATION

The following simplified system is used in the transliteration of Ukrainian:

а — а	н — н
б — б	о — о
в — в	п — п
г — г	р — р
ѓ — ѡ	с — с
đ — ѳ	т — т
е — е	у — у
є — ѿ	Ѡ — Ѡ
ж — ж	х — kh
з — з	ц — ts
и — и	ч — ch
і — і	ш — sh
ї — ї	щ — shch
к — к	ю — yu
л — л	я — ya
м — м	ь — '

The spelling of proper names, place names, and special terms generally accepted in English usage will retain that accepted form (e. g. Kiev, Kharkiv, Dnieper, chernozem). Russian and Polish proper names will retain their respective forms (e. g. Trubeckoj, Zaleski), but Ukrainian proper names and place names will keep their Ukrainian form even if occurring in Russian or Polish sources (e. g. Bila Cerkva, not Biala Cerkiew).

In articles on comparative philology the "international" transliteration (see Annals, Vol. I., No. 2, 1951, p. 188) will continue to be used.

C O N T E N T S

	Page
The Historical Background	9
General Characteristics of the Architecture	29
Surveys, Attempts at Restoration and Investigations of the Architecture of the Cathedral of St. Sophia	47
The Interior of St. Sophia Cathedral	85
The Sarcophagus of Yaroslav and other Tombs	101
The Mosaics and Frescoes	111
The Buildings of the St. Sophia Monastery	143
УКРАЇНСЬКИЙ ТЕКСТ UKRAINIAN TEXT	
Історичні відомості	167
Загальний характер архітектури Софійської катедри	182
Обміри, реставрації і наукові дослідження архітектури катедри св. Софії	197
Інтер'єр Софійської катедри	207
Саркофаг Ярослава та інші гробниці	215
Мозаїки і фрески	220
Будови колишнього Софійського монастиря	236
ILLUSTRATIONS ІЛЮСТРАЦІЇ	
Architecture of the Cathedral, Mosaics and Frescoes of the 11th Century	243
Архітектура катедри, мозаїки і фрески 11 століття	243
List of Illustrations to the Text	439
Список ілюстрацій в тексті	443
Catalogue of Supplementary Illustrations	447
Каталог ілюстрацій	452
St. Sophia Cathedral Chronology	457
Хронологія катедри св. Софії	460
Index	463
Acknowledgments	468
A Note of Transliteration	469

